Գ. ՏԱՐԻ ԹԻՒ 793 — ՉՈՐԵՔՇԱԲԹԻ 27 ՕԳՈՍՏՈՍ 1886 (Ն. Տ.) 8 ՍԵՊՏԵՄԲԵՐ 1886 — 10 ԶԻԼՀԻՃՃԷ 1303

40 ՓԱՐԱ.

Նամակ կամ որ եւ իցէ գրութիւն պէտք է ուղղել
առ Խմբագրութիւն
Արեւելք Օրագրի
Ղալաթիա, Նորատունկեան-խան

غلطه‌ده نورادونكيان خانده آره‌وه‌لق
غزته‌سى اداره‌سنه

Direction du journal AREVELK
Noradounghian Han, Galata
CONSTANTINOPLE

ԱՐԵՒԵԼՔ
ՕՐԱԳԻՐ
ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ ԵՒ ԱԶԳԱՅԻՆ

40 ՓԱՐԱ.

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

Կ. Պոլսոյ համար	Տարեկան	դաշնական	արծաթ	200
»	» Վեցամսեայ	»	»	100
»	» Եռամսեայ	»	»	50
Գաւառաց » եւ տեղական թղթատարով	տարեկան	»	»	240
Գաւառաց համար եւ տեղական թղթատարով	վեցամսեայ	»	»	120
Օտար երկիրներ,	տարեկան	ֆրանք		56
»	» վեցամսեայ	»		28

Դուրս գրկուած լրագրաց համար ծախքը Տնօրէնութեան վրայ է. խմբագրութեան ղրկուած նամակ կամ գրութիւն ետ չղրկուիր.

Les annonces sont reçues à l'Eastern Agency place Karakeuy Deïrmen Han Constantinople.

Կ. ՊՈԼԻՍ, 26 ՕԳՈՍՏՈՍ, 1886

ԱԶԳԱՅԻՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ

ՊԱՐՈՆ ՆԻԿՈԼԱՅԻ Ի ՎԵՐԱՅ ՌՈՒՍ ՔԱՂԱՔԱԿԱՆՈՒԹԵԱՆ Ի ՄԱՍԻՆ ՀԱՅՐԱՊԵՏՈՒԹԵԱՆ ՀԱՅՈՑ

Գ. (*)

Պարոն Նիկոլայիի Պաշտօնագրոյն մէջ յատուկ ուշադրութեան արժանի կը համարինք հետեւեալ տեսութիւնը Ռուսիոյ Հայոց զանազան դասուց Կաթողիկոսին հետ յարաբերութեան վրայ.

«Լուսաւորչական Հայոց գիւղաբնակ բազմութիւնը քիչ կը համակրի իւր հոգեւոր իշխանաց տեսական խորհուրդներուն։ Բայց այդ ժողովուրդ կը պահուէր ազգային գոց շրջանակի մը մէջ, ջանիւք եկեղեցականութեան, որ կը ձգտէր պաշտպանել զայն Ռուսաց դպրոցներուն ազդեցութենէն։ Առաւել կրթուած քաղաքաբնակ հայ հասարակութիւնն, որ պարագլուխն հարկաւ Տփղիսու հայ ժողովուրդն է, այնքան տոգորուած է այժմեան դրական ուղղութեամբ, եւ այնչափ քիչ յարգանք կը զգայ դէպ յիւր Եկեղեցւոյ իշխանաց անձնաւորութիւնն, որ չի կրնար նպաստել էջմիածնի Կաթողիկոսաց փառաւոր դիտումներուն։ Բայց այս հասարակութեան մէջ քիչ չատ զարգացած էին ազգային ինքնուրոյնութեան միտումն եւ ռուս ազգութեան տարրին մէջ լուծուելու եւ ձուլուելու դժկամակութիւնն։ Այս նկատմամբ հայ հասարակութեան այդ կրթուած մասն համերաշխ կը հանդիսանար Կաթողիկոսաց, համակրելով նոցա ձիգերուն իրենց (կաթողիկոսաց) անկախութիւնն հաստատելու մասին, եւ նոյնպէս գտնելով նոցա քով ազգային անջատման (сепаратизмъ)։ Թէեւ այս ուղղութիւն չէր արտայայտուեր ո՛չ մէկ ապօրինի գործողութեամբ եւ չէր ներկայացներ ո՛չ մէկ քաղաքական վտանգ, բայց չի կրնար համապատասխանել ռուս կառավարութեան ընդհանուր դիտմանց։»

Պարոն Նիկոլայի այս բառ երեւոյթին կարեւոր դիտողութեամբը ծանր ամբաստանութիւն մը կ'ընէ՝ ծանր հակասութեան մը մէջ իյնալու համար։ Նախ Ռուսիոյ Հայոց կը վերագրէ ռուս կառավարութենէն բաժնուելու ձգտում մը (сепаратизмъ), եւ կը դառնայ յայտարարել ամենայն լրջութեամբ թէ այս ուղղութիւն ո՛չ մի քաղաքական վտանգ չէր ներկայացներ։ Յայտնի է սակայն թէ, եթէ կար այդ ձգտում, ռուս պաշտօնեայ մը չէր կրնար քաղաքականապէս անվտանգ համարել զայն։ Եւ եթէ քաղաքական վտանգ չի կար, աներեւ է թէ ձգտումն իսկ գոյութիւն ունեցած պէտք չէ լինի։

Իրողութիւնը սա է թէ, այս չափազանց նախանձայոյզ պաշտօնեայն, Թուրքիոյ Հայերն ամբաստանել բաւ չհամարելով, Ռուսիոյ Հայոց դէմ ալ կ'ընէ ծրի զրպարտութիւն մը, որ կրնայ կասկածի տակ թողուլ նոցա հաւատարմութիւնն առ տիրող կառավարութիւնն։ Պարոն Նիկոլայի, յօրինելէն ի վեր այս եղական Տեղեկագիր, ունեցաւ մրցակիցներ ռուս պաշտօնէութեան ստորին դասուց մէջ, որք նմանօրինակ զրպարտութեամբք Հայեր բանտարկել կամ աքսորել տուին։ Ցաւալի է որ իրենց առաջադրած խորհուրդները տիրող կառավարութեանց ընդունել տալու լաւագոյն փաստ չունեցող պաշտօնեայք սովորութիւն ըրած են ամեն բանէ առաջ հայ հասարակութեան հաւատարմութիւնն երկբայելի ցուցնել։ Այս խեղճ հնարքը մեք ցաւ իւ սրտի կը գտնենք նաեւ այնպիսի պաշտօնէի մը (Պարոն Նիկոլայիի) գրութեան մէջ, որ լուրջ եւ արդարադատ տեղեկաբերի մը երեւոյթն առնուլ ճգնած է։ Թալրան ահա այս կարգի պաշտօնէից համար ըսած էր առածի կարգ անցած խօսքը. «Զափազանց նախանձայուզութիւն պէտք չէ՛. մանաւանդ թէ նախանձայուզութեան բնա՛ւ պէտք չկայ։» (*)

* * *

Բայց եթէ կայ ձգտում մը Ռուսիոյ Հայոց մէջ որ ապօրէն կամ վտանգաւոր բան մը չունի, եւ զանոնք կը մղէ համերաշխ լինելու Կաթողիկոսին գործունէութեան, այն ալ ռուսականութեան մէջ չխեղդուելու բնածին եւ հայեցի բաղձանքն է, զոր գոհ ենք որ դիտած է նաեւ Պարոն Նիկոլայի։ Յայտնի է ուրեմն թէ, ցորչափ ռուս կառավարութիւնը չշահէ ռուսացուցման միտող տնօրինութիւններն, այնչափ աւելի ազգը պիտի փարի իւր Կաթողիկոսութեան եւ իւր Եկեղեցւոյն, նոցա հովանւոյն ներքեւ ըստ կարելւոյն պահելու համար ազգութեան էական տարրերն։ Այժմեան «դրական ուղղութիւնն» ամեն ժողովրդի մէջ բնականապէս բուռն բաղձանք մը յառաջ կը բերէ իւր ազգային յատկանիշերն ամենայն հոգածութեամբ պահպանելու։ Գերման քաղաքականութեան աճեցուն հզօրութեան առջեւ, Մաճառք, Չեխք, Լեհք, Ռութէնք, Խրուատք եւ (Դրանսիլվանիոյ) Ռումենք առաւել քան երբեք ազգուապէս կը պաշտպանեն իրենց լեզուն, գրականութիւնն, աւանդութիւններն, եւ մինչեւ իսկ ազգային զգեստուց տարազն։ Այս զանազան տարրք, Եւրոպիոյ կեդրոնին մէջ բնակեալ, իրենց դաւանած կրօնքներն իրենց ազգութեան պատուար նկատելու չափ յառաջ կ'երթան։ Այսպէս, Լեհն յանձն չառնուր օրթոդոքսութիւն, կաթոլիկութիւնը պատուար մը համարելով ի Վարշաւիա յունադաւան Ռուսականութեան դէմ, եւ ի Բոզէն լութերադաւան Գերմանութեան դէմ։ Ռութէնը չի թողուր իւր յունադաւանութիւնն չձուլուելու համար պապական Մաճառութեան կամ Բոլոնականութեան մէջ, մինչ Պոհեմիոյ կաթոլիկ Չեխին համար, որ դարերէ հետէ անընդհատ մարտ մը կը մղէ տեւտոնեան ցեղին ազդեցութեան դէմ, բողոքականութիւն հոմանիշ է Գերմանութեան։ Իռլանտայի մէջ իսկ, ի բացակայութեան ազգային լեզուի, (զի Իռլանտացւոց ստուար մեծամասնութիւնն անգլախօս է այսօր,) ազգային հռոմէադաւան եկեղեցի մը եւ ազգային կղեր մը դարերէ հետէ հզօրագոյն գործիքն են պահպանման իռլանտական ազգութեան։

Կրօնն ու կղերն, Եւրոպիոյ մէջ իսկ, միջոց եղած են եւ այժմ իսկ են ո՛չ միայն ազգութիւններ պահպանելու, այլ նաեւ ազգութիւններ հարուածելու։ Բեդերսպուրկի կառավարութիւնն ոգւ ի բուռն կ'աշխատի բողոքականութենէ ի յունադաւանութիւն դարձնել Պալթիկեան գաւառաց գերմանացեղ բընակիչներն։ Արեւելքի ընթերցողք մերթ ընդ մերթ տեղեկացած են այս կառավարական գործողութեան չար մը հետաքրքրաշարժ պարագայից։ Պիզմարք Իշխանի կառավարութիւնն, ի Բոզէն գերմանական նախակրթարաններ բանալով, նպատակ ունի նաեւ ի բողոքականութիւն բերել կաթոլիկ Բոլոնացիները, մինչ Մաճառք կը նպաստեն պապականութեան ծաւալման Ս. Ստեփաննոսի Թագին ներքեւ գտնուող Դրանսիլվանիոյ յունադաւան Ռումենաց մէջ։ Աւստրիոյ այժմեան ազատամիտ կառավարութեան իսկ դիտում մը կը վերագրուի կաթոլիկութիւնն յառաջ տանելու ի Բոսնա-Հերսէք, սլաւականութեան ազդումներէն եւ ռուսական հակումներէն զերծ կացուցանելու համար «գրաւեալ գաւառաց» ժողովուրդներն։

Այս քանի մը օրինակները մէջ բերենք ցոյց տալու համար թէ, ինչ ինչ միջավայրերու, ինչ ինչ մասնաւոր պայմաններու մէջ, նոյն իսկ Եւրոպիոյ կեդրոնին վրայ, կրօնն, Եկեղեցին եւ կղերը կրնան դեռ եւս գլխաւոր դեր մ'ունենալ ազգութեան մը պահպանման մէջ։ Հետեւապէս, Թուրքիոյ Քրիստոնէից միայն յատուկ վիճակ մը չէ՛ հոմանիշ գտնել Կրօն եւ Ազգութիւն։ Հետեւապէս նաեւ, Պարոն Նիկոլայի անսովոր վիճակ մը չի ծանուցաներ իւր կառավարութեան, երբ կը տեղեկագրէ թէ Տփղիսի լուսաւորեալ հայ հասարակութիւնն, իւր «դրական ուղղութեամբ» հանդերձ, համերաշխ է Էջմիածնի կաթողիկոսութեան հետ, իւր ազգային ինքնութիւն պահպանելու եւ ռուսականութեան անդունդին մէջ չթաղուելու համար։ Պարոն Նիկոլայի հրաշալի միամտութեամբ կ'ըսէ թէ Ռուսահայոց զարգացեալ դասուն այս ուղղութիւն «չէ կարող համապատասխանել մեր կառավարութեան ընդհանուր դիտումներին»։ Այս խօսք եթէ ո՛ եւ է նշանակութիւն ունի, սա միայն կրնայ լինել թէ, «ռուս կառավարութեան դիտումն է «Ռուսաց ազգութեան տարրի մէջ լուծուիլը» մեր Կովկասիոյ Հայերը։

* *

Ռուս քաղաքականութեան այս հրապարակեալ առաջադրութեան դէմ, Ռուսիոյ եւ Թուրքիոյ Հայոց պարտքն է խնամով ու չկշռեցեալութեամբ զգուշանալ ամեն ռուսական տնօրինութենէ, կասկածելի համարելով ամեն ռուսական միջամտութիւն մեր եկեղեցական ու կրթական գործոց մէջ։ Պարոն Նիկոլայի Տեղեկագիրն ընթեռնլով, հայ ժողովուրդն եւս քան զեւս պիտի հաստատուի իւր «հակառուս» ուղղութեան մէջ, եթէ ճիշդ է այդ բացատրութիւն. զի ըստ մեզ, նշանակութիւն չունի որ Հայոց պէս փոքրիկ ազգ մը «հակառուս» անուանուի. բայց նշանակութիւն ունեցող բան մ'է որ հայ ժողովուրդն «ազգասէր» համարուի, իւր ազգութեան յարեալ նկատուի, եւ յանձամ բնականապէս հայ ժողովուրդն հակառակ կը գտնուի ամեն ձգտման, ամեն քաղաքականութեան առհասարակ, որ այդ ազգայնութեան դէմ կ'ուղղուի։

Այս հայկական ուղղութեան մէջ, Պալաժենիոյ գոյութիւնը կամ բարձումը չափէն աւելի տեղ մը բռնելու չէ։ Եթէ կրցինք բառնալ կամ բարեփոխել Պալաժենեան, խիստ լաւ։ Բայց եթէ չկրցինք, պէտք չէ բնաւ յուսահատիլ, կարծելով թէ կորած լինի ազգային պահպանութեան ամեն միջոց։ 1836 էն ի վեր մեր Կաթողիկոսունք նոյն իսկ Պալաժենիոյ վրայ յենլով կրցած են պահպանել ազգային-եկեղեցական կարեւորագոյն իրաւունքներ, եւ ճարտար քաղաքականութեամբ ալ յաջողեւ ալ կրնան։ Տ. Գէորգ Կաթողիկոս Պալաժենեան ի ձեռին մարտնչեցաւ Կովկասիոյ կառավարութեան հայ դպրոցներուն միջամտելու փորձերուն դէմ։ Ինչպէս առաջիկայ Տեսութեամբ մը ունինք նշանակել յառաջապէս, Պարոն Նիկոլայի Հայոց Կաթողիկոսին ընտրութեան համար Պալաժենիոյ հաստատած ազատութիւնն անվթար պահպանելու կողմն է։ Այդ ազատութիւն, իւր բոլոր սողմնդ պայմաններով հանդերձ, գրեթէ միշտ միջոց կրնայ տալ մեր արժանաւորագոյն եկեղեցականներն ի Հայրապետութեան կոչելու, եթէ միայն գիտնանք համերաշխութեան ոգւով գործել, «Թշնամւոյն զէնքն իրեն դէմ դարձնելու» սկզբամբ։

Պարոն Նիկոլայի կը կարծէ ռուս քաղաքականութեան յառաջացման միջոց մը գտնել Կ. Պոլսոյ մասնակցութեան տեղ Թուրքիոյ գաւառաց մասնակցութիւնը ջատագովելով։ Բայց եթէ միայն գիտնանք քիչ մը խելք դնել գործին մէջ, — հանգամանք զոր չենք գտներ մեր վերջին կարգ մը գործառնութեանց մէջ, — կրնանք, ի պահանջել հարկին, փորձով ցոյց տալ թէ գաւառաց վրայ դրուած ռուսական յոյսեր նոյնչափ սին եւ անտեղի են, որչափ էին երբեմն Կ. Պոլսոյ Հայոց գործիչ դասուն վրայ դրուած յոյսերն։ Իրողութիւն մ'է թէ մեր գաւառացիք եւս այսօր նոյն գաղափարը չունին «Քրիստոնէից պաշտպան» Տէրութեան վրայ, ինչ որ գուցէ ունէին 20-30 տարիներ յառաջ։ Պարոն Նիկոլայիի պէս մի սրամիտ պաշտօնեայ միթէ չի՞ հասկնար թէ Թուրքիոյ գաւառաց Հայք իրենց ծուռ ըմբռնումներն եթէ երբեք ունէին՝ շատոնց շտկած պէտք է լինին, տեսնելով Կովկասիոյ Հայոց կրած բարոյական ու նիւթական զրկանքները, դպրոցներու փակումն, հողերու զլացումն Հայոց, ռուս միջամտութիւնն եկեղեցային գործերու, լրագրաց եւ հրատարակութեանց արգելքներն, եւն. եւն.։ Այս ողբալի իրողութիւնք ո՞չ ապաքէն ամենէն աւելի կոյր Ռուսասիրաց իսկ աչքերն բաց բաւականին բանալու բնութիւն ունեցող դէպքեր են։

Վերջապէս, տիրող օրինաց սահմանէն դուրս չելնելով հանդերձ, որպէս զի նոր պատուհասներ չբերենք մեր գլխուն, կարելի է, կ'ըսենք, կազմակերպել միշտ պատշաճ դիմադրութիւն մը ռուսական ազգակուլ տնօրինութեանց դէմ, սպասելով որ ժամանակը կամ դէպքերը բարեփոխեն Կովկասիոյ տիրապետողաց այդ անտեղի եւ անօգուտ քաղաքականութիւնը։

(*). Տե՛ս Ա. Ցօդ.ն, 9 Օգոստ. թուով։ Բ. Ցօդ.ն՝ 16 Օգոստ։ Պարոն Նիկոլային պաշտօնագիրն՝ Օգոստ. 7 թուով։

(*). Ստիպուած ենք, ի պաշտպանութիւն մեր Ռուսահայ եղբարց, ասել թէ Պարոն Նիկոլայի չարաչար կը խեղաթիւրէ խնդիրն, երբ сепаратистскія հակումներ կը վերագրէ անոնց։ Այսպիսի բողոքական հերքում մը աւելի պատշաճապէս կրնար ստորել ռուսահայ հրապարակագիրներէն։ Բայց Պարոն Նիկոլայիի պաշտօնագիրն հրատարակուած չէ Ռուսահայոց մէջ, եւ չի կրնար հրատարակուիլ, սահմանուած չլինելով ի հրատարակութիւն։ Հետեւապէս, հերքումն ալ կարելի չէ որ ստանայ նոցա կողմէ։ Այս պարագայից ներքեւ, Վեհ. Մակար Կաթողիկոսին պարտքն է ջանալ ռուս կառավարութեան քով ջնջելու Պարոն Նիկոլայիի եւ այլոց նմանեաց տեղեկագրութեանց Զարին կառավարութեան մտաց վրայ թողած ի հարկէ անբաւ տպաւորութիւնը։ Զի այս տեսակ ծրի եւ միանգամայն ծանր զրպարտութեանց ներքեւ մնալով Կովկասիոյ Հայք բան մը չեն շահիր։ Իրենք ալ նոյնչափ կը կորսնցնեն իրենց վրայ տիրող կառավարութեան վստահութիւնն, որչափ մեք կը կորսնցնենք Վեհ. Սուլթանին կառավարութեան լիակատար վստահութիւնն։ Ո՛չ ապաքէն դպրոցական խնդրոյն մէջ Կովկասիոյ Հայոց կրած դառն հարուածն արդիւնք է կարգ մը աննպաստ եւ զրպարտալից տեղեկագրութեանց, որոց մին կ'ըսուի թէ նոյն իսկ Պարոն Նիկոլայիի գրչէն ելած է։

ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ

ՀՐԱԺԱՐՈՒՄՆ ՍՏՈՒԳՈՒԱԾ

Մեր այս աւուր թուով հրատարակեալ հեռագրերէն պիտի երեւի թէ Աղեքսանդր Իշխանին հրաժարումն ստուգուած է։ Ն. Բարձրութեան կառավարքն, Պ. Պ. Սդամպուլոֆի եւ Ռատոսլաւոֆի բերնով, երեք պայմաններ դրեր էին, որով կը խոստանային համակերպիլ Իշխանին հրաժարման։ Կը պահանջէին որ (Ա.) Պուլկարիա չգրաւուի Ռուսներէն. (Բ.) Պուլկարիոյ արդի Սահմանադրութիւնը պահպանուի (Գ.) Բանակին հրամայեն ռուս սպայք միայն։ Ռուսիա պատասխանած է այս պայմանաց, բայց ո՛չ այնչափ որոշակի։ (Ա.) Ռուսիա դիտում չունի միջամտել Պուլկարիոյ ներքին գործոց։ (Բ.) Ռուսական զինուորական միջամտութեան խորհուրդ չկայ։ (Գ.) Եթէ հարկ լինի, կայսերական Քոմիսէր մը պիտի ղրկուի Բեդերսպուրկէ, բայց ո՛չ թէ կառավարական կամ վարչային հանգամանքով, այլ պուլկարական կուսակցութիւններն հաշտեցնելու համար։

Կ'երեւի թէ Պուլկարաց ազգասէր կուսակցութիւնն այսչափով ալ գոհ լինել պիտի հարկադրի. զի Իշխանն, յայտարարած է բանակին թէ, «իւր մեկնումն անհրաժեշտ է Պուլկարիոյ ապագան փրկելու համար»։ Անգլիական կառավարութիւնն ալ Երեսփ. Ժողովոյն մէջ ցաւ յայտնած է Իշխանին հրաժարման վրայ, այս առթիւ դամբանական կարգէն ներբող մը խօսելով Ն. Բարձրութեան ընտիր ընտիր ձիրքերուն վրայ։

Ռուսիոյ յաղթանակը կատարեալ է ուրեմն։ Աղեքսանդր Իշխանը վերջապէս պիտի ելնէ Պուլկարիայէն, այլ եւս չվերադառնալու պայմանաւ. զի ինչպէս մեր կէս-պաշտօնական թերթը պաշտօնապէս կը հաստատէին երէկ, եթէ վերընտրուի, Աղեքսանդր Իշխան չպիտի հաստատուի ո՛չ Ռուսիայէն, ո՛չ Բ. Դռնէն, ո՛չ ալ Գերմանիայէն։ Անգլոռուս մարտին մէջ, որոյ վերջին ճակատավայրն ի Պուլկարիա էր, յաղթանակը Ռուսիոյ կը մնայ ուրեմն։ Ռուսիա զիւր բարեկամութիւն մեծապէս կ'արժեցնէ Եւրոպիոյ ցամաքին վրայ, մինչ անգլիական բարեկամութիւնը նոյն արժէքը չստանար։ Ֆրանսա այժմ կը գոյէ ռուսական քաղաքականութեան, օր մը թերեւս ռուսո-ֆրանսական դաշնակցութիւն մը յաջողցնելու յուսով։ Գերմանիա այժմ կուտայ ռուսական քաղաքականութեան ճնշիւ պարզապէս դաշնակցութիւն մը խափանելու համար։ Բ. Դուռը պէտք կը զգայ բարեկամօրէն վարուելու Ռուսիոյ հետ, եւ պուլկարական կամ այլ տեսակ խնդրոց պատճառաւ թուրքոռուս խզում մը աղէտալի կը համարի։ Արդ, Աւստրիա այսչափ ոյժերու դէմ հակազդելու անկարող կը զգայ ինքզինք։ Աւասիկ բացատրութիւնն Աղեքսանդր Իշխանին անկման։ Անգլիա արդարեւ պաշտպանեց Իշխանն, ինչպէս Սըր Ճ. Ֆերկիւսընի վերջին յայտարարութեանց մէջ եւս կ'երեւի։ Բայց ո՛չ մէկ Տէրութիւն չաջ մը տեսաւ այժմ տալու անգլ. քաղաքականութեան, ո՛չ իսկ Անգլիոյ բազմամեայ բարեկամն, Թուրքիա։

Աղեքսանդր Իշխանին տապալումն զգալի հարուած մ'է վերածնող պուլկարական յուսալից ազգութեան համար, եւ այս տեսակէտով ողբալի է յոյժ։ Զարին պատասխանէն չերեւիր թէ Ռուսիա ապագային մէջ զգուշանայ տնօրինութիւններ ընելէ ի Պուլկարիա։ Իղձ թէ, սակայն, նոր Իշխանի մը ներքեւ, Պուլկարք, ճարտարութեամբ,

—)(28)(—

ԹԵՐԹՕՆ ԱՐԵՒԵԼՔԻ

ԺՈՒԼ ՎԵՐՆ

ՔՍԱՆ ՀԱԶԱՐ ՓԱՐՍԱԽ ԾՈՎԵՐՈՒՆ ՏԱԿ

ՊՍԱԿԵԱԼ Ի ՖՐԱՆՍԱԿԱՆ ՃԵՄԱՐԱՆԷՆ

ԳԼՈՒԽ ԺԶ.
ՔԱՆԻ ՄԸ ԹՈՒԱՆՇԱՆՔ

—Սորա մէն մի մասը, պարո՛ն Արոնաքս, երկրագունտին տարբեր մէկ կողմէն եկած է ծածուկ կամ կեղծ հասցէով։ Հեծանը Քրըզօյի մէջ դարբնեալ է. պտուտակին բուռը Լոնտրայի Բէն եւ Ընկ. գործարանին մէջ. երկաթէ տախտակներըն ու գոգը Լիրտի գործարանին մէջ ի Լիվրբուլ. պտուտակն Սքոթի գործարանին մէջ ի Կլասկօ. ջրամբարները Փարիզի Գոյլ եւ Ընկ. գործարանին մէջ. մեքենայն Քրիւբի գործարանին մէջ ի Շըլէտ. ճշդական գործիներն Հարթ եղբարց գործարանին մէջ ի Նիւ-Եորք, եւն, եւն, եւ այս ամեն գործարանք այլ եւ այլ կեղծ անուններով ստացած են իմ ձեւագիծերս։

—Բայց, ըսի, այդ ամեն մասունք, այդպէս շինուելէ յետոյ, յարդարել, ճշդել եւ զետեղել հարկ էր։

—Պարո՛ն դասատու, ես իմ գործարաններս Ովկեանի մէջ ամայի կղզեկի մը վրայ հաստատած էի։ Անդ՝ ես եւ իմ գործաւորքըս, այսինքն իմ քաջ ընկերքըս, զորս կըրթեցի եւ հրահանգեցի, կառուցինք մեր Նօթիլիւսն։ Յետոյ, երբոր աւարտեցաւ, գործարաններս կրակի տուի, այնպէս որ բնաւ մեր հետքը չմնաց կղզեկին վրայ, զոր կ'ուզէի օդն հանելով բնաջինջ ընել, եթէ կարող լինէի։

—Ուրեմն ներելի է ինձ հաւատալ թէ չափազանց թանկագին եղած է ձեզ այս նաւ։

—Պարո՛ն Արոնաքս, երկաթէ նաւու մը մէն մի տակառաչափին հազար հարիւր քսանհինգ ֆրանքի կ'ելնէ։ Արդ, Նօթիլիւս հազար հինգ տակառաչափ մեծութիւն ունենալով, մէկ միլիոն վեց հարիւր ութսուն եօթն հազար ֆրանքի, իւր մէջի կազմածներով երկու միլիոնի, իսկ մէջի արուեստանիւթերովն ու հաւաքածոյներով հինգ միլիոնի ելած է։

—Վերջին հարցում մ'ալ, նաւապե՛տ։

—Ըրէ՛ք, պարոն դասատու։

—Շատ հարո՞ւստ էք ուրեմն։

—Անհունապէս, պարո՛ն։ Առանց բնաւ նեղուելու կրնամ վճարել Ֆրանսայի տասն երկլիոն պարտքն։»

Անթարթ աչօք նայիլ սկսայ այս անհաւատալի խօսքն ըսող նորանշան անձին երեսին ի վեր։ Արդեօք իմ դիւրահաւատութեանս հե՞տ կը խաղար։ Ապագայն պիտի յայտնէր անշուշտ։

ԳԼՈՒԽ ԺԷ.
ՍԵՒ ԳԵՏԸ

Երկրագունտին ջրագրաւ մասն երեք միլիոն ութ հարիւր երսուն-երկու հազար հինգ հարիւր յիսուն-ութ քիլոմեթր հաշիւ եղած է, այն է երսուն-ութ միլիոն հաբիւրակալէ (հէքթար) աւելի։ Այս լուծ ջրզանգուած երկու երկլիոն երկու հարիւր յիսուն միլիոն խորանարդ մղոն կը պարունակէ, եւ կրնայ վաթսուն փարսախ տրամագծով գունտ մը կազմել, որ երեք հնգլիոն տակառաչափ ծանրութիւն ունենայ։ Այս թիւն հասկնալու համար պէտք է ըսել թէ հնգլիոնը նոյն համեմատութիւնն ունի երկլիոնին հետ, ինչ որ երկլիոնն ունի միութեան հետ, այսինքն մէկ հնգլիոնին մէջ այնչափ երկլիոն կայ, որչափ միութիւն կայ մէկ երկլիոնին մէջ։ Արդ այս հեղուկ կոյտ գրեթէ կը հաւասարի այն ջրոյ քանակին, զոր երկրի բոլոր գետերը կրնան հոսել քառասուն հազար տարւոյ մէջ։

Երկրաբանական դարուց մէջ՝ հրոյ ժամանակաշրջանին յաջորդեց ջրոյ ժամանակաշրջանն։ Ովկիանոս համաշխարհական եղաւ ի սկզբան։ Յետոյ, քիչ քիչ, Սիլուրեան ժամանակաց մէջ, լերանց կատարներ երեւցան, կղզեակներ արտածագեցան, որք մասնական ջրհեղեղներով հետախաղաղ ծածկեցան, յետոյ վերստին երեւան ելան, միմեանց հետ զօդեցան, ցամաքներ կազմեցին, եւ վերջապէս երկիրներն աշխարհագրաբար հաստատուեցան, ինչպէս որ կը տեսնենք այժմ։ Կարծրը լուծին վրայ երսուն-եօթն միլիոն վեց հարիւր յիսուն-եօթն քառակուսի մղոն գրաւած էր, այն է տասն-երկու հազար ինն հարիւր տասն-վեց միլիոն հաբիւրակալ։

Ցամաք երկիրներուն երեսը թոյլ կուտայ հինգ մեծ մասերու բաժնել ջրերն. Արքային Սառուցեալ Ովկիանոս, Հարաւային Սառուցեալ Ովկիանոս, Հնդկական Ովկիանոս, Ատլանտեան Ովկիանոս, Խաղաղական Ովկիանոս։

Այս վերջինը կը տարածի հիւսիսէն հարաւ ընդ մէջ երկուց բեւեռային շրջանակաց, եւ արեւմուտքէն արեւելք ընդ մէջ Ասիոյ եւ Ամերիկայի, երկայնութեան հարիւր քառասուն-հինգ աստիճանի տարածութեան մը վրայ։ Ծովերուն ամենէն հանդարտն է, իւր հոսանքները լայն եւ յամր են, մակընթացութիւնները չափաւոր, անձրեւներն առատ։ Այսպէս էր ահա Ովկիանոս, երբոր բաղդս անոր մէջ շրջելու կը կոչէր զիս նախ՝ յոյժ տարօրինակ պայմաններով։

«Պարո՛ն դասատու, ըսաւ ինձ Նըմօյ նաւապետը, եթէ կ'ուզէք, նախ մեր ճիշդ դիրքը գտնենք եւ այս ուղեւորութեան չուելէտը հաստատենք։ Կէս օրին քառորդ մը կայ։ Ջրին երեսը պիտի ելնեմ։»

Նաւապետը մատովն ելեկտրական զանգակի մը կոճակը կոխեց երեք անգամ։ Ջրհանները սկսան պարպել ջրամբարներուն մէջի ջուրերն. անդրաչափին ասեղն այլ եւ այլ ճնշմամբք նշանակեց Նօթիլիւսի վերելական շարժումն, ապա կեցաւ։

«Հասանք» ըսաւ նաւապետն։

Իսկոյն կեդրոնական սանդուղին քով գնացի, որ դարատափին վրայ կը հանէր, եւ մետաղեայ աստիճաններէն վեր ելնելով, Նօթիլիւսի վերնայարկը հասայ բաց փեղկերէն։

Դարատափը ջուրէն ութսուն հարիւրորդամեթր միայն դուրս ելած էր։ Նօթիլիւսի գլուխն ու խելքն այն իլաձեւ տրամադրութիւնն ունէին, որով երկար գլանիկի մը կը նմանէր ճշդիւ։ Նշմարեցի որ իւր երկաթէ տախտակները, թեփեւապէս կղմինտրաձեւ, ցամաքային մեծամեծ սողնոց մարմինը ծածկող կարծր թեփերուն կը նմանէին։ Ուստի յոյժ բնականաբար հասկցայ թէ, լաւագոյն դիտակներով իսկ, այս նաւ ամեն ժամանակ ծովային կենդանի մը պիտի կարծուէր։

Դարատափին մէջտեղը, մակոյկը, կէս մը նաւուն իրանին մէջ մտած, թեթեւ այտուց մը կը ձեւացնէր։ Յառաջակողմն ու յետակողմն երկու վանդակներ կը տեսնուէին չափաւոր բարձրութեամբ, հակեալ կողերով, եւ մասամբ փակեալ ոսպնաձեւ հաստ ապակիներով. մին ղեկավարին յատկացեալ էր, միւսն ելեքտրական հզօր լապտերին, որ նորա ուղին կը լուսաւորէր։

Ծովն յոյժ գեղեցիկ էր եւ երկինքը պայծառ։ Հազիւ երկայն նաւը կ'զգար Ովկէանի լայն ծածանմունքն։ Արեւելեան թեթեւ սիւգ մը կը խորշոմէր ջուրերուն մակերեւոյթը։ Միգազերծ հորիզոնը կը նըպաստէր լաւագոյն քննութեանց։

Ոչինչ կը տեսնուէր. ոչ մի ժայռ, ոչ մի կղզեակ. ոչ ալ Աբրահամ Լինքոլն. այլ անհուն ամայութիւն։

Նըմօյ նաւապետն, իւր անկիւնաչափը ձեռքն առած, արեւուն բարձրութիւնն առաւ, որպէս զի գտնէր լայնութեան աստիճանը։ Քանի մը վայրկեան սպասեց, որպէս զի արեւն հորիզոնին հաւասարէր։ Երբոր կը դիտէր, իւր մկանց ոչ մին կը ցնցուէր, եւ գործիքը չէր կրնար աւելի անշարժ կենալ մարմարեայ ձեռքի մը մէջ։

«Կէսօր, ըսաւ։ Պարո՛ն դասատու, ե՞րբ կ'ուզէք....»

Վերջին հայեացք մը նետեցի Ճաբոնի ցամաքամերձ դեղնորակ ծովուն վրայ, եւ նորէն մեծ դահլիճն իջանք։

Անդ, նաւապետը ժամանակաչափով հաշուեց իւր գտնուած երկայնութեան աստիճանը, նախապէս դիտած ժամական անկիւններով ստուգեց, եւ ապա ըսաւ ինձ.

«Պարո՛ն Արոնաքս, երկայնութեան հարիւր երսուն-եօթն աստիճան եւ տասն-հինգ վայրկեան ընդ արեւմուտս...»

—Ո՞ր միջօրէականին, հարցուցի անմիջապէս, յուսալով որ նաւապետին պատասխանէն կրնայի հասկնալ իւր ի՛նչ ազգէ լինելը։

—Պարո՛ն, պատասխանեց, ես այլ եւ այլ ժամանակաչափեր ունիմ Փարիզի, Կրինուիչի եւ Ուաշինկթընի միջօրէականաց վրայ կանոնաւորեալ։ Բայց, ի պատիւ ձեզ, Փարիզինը պիտի գործածեմ։»

Այս պատասխանէն բան մը չէր հասկցուիր։ Ուստի խոնարհութիւն ըրի ի նշան շնորհակալեաց, եւ նաւապետը շարունակեց.

(Շարունակելի)

համերաշխութեամբ և հայրենասիրութեամբ, աւելի լաւ ճակատագիր մը չինէին իրենք իրենց համար, քան որչափ չի կրնար գուշակուիլ այժմէն։

ՆԻԺՆԻ-ՆՈՎԿՈՐՈՏԷ կը հեռագրուի սեպտ 1 ին. Տարեկան տօնավաճառի առթիւ աստ համախմբեալ ռուս վաճառականաց պատգամաւորութիւն մը երէկ Բեդերսպուրկ ղրկեց հեռագրային ուղերձ մը, որով շնորհակալութիւն կը յայտնէ առ Զարն՝ Պաթումի ազատ-նաւահանգստին ջնջման համար։

—ԼԷՄՊԵՐԿԷ առ Պերլինի Թագլաթ լրագիրն ուղղեալ թղթակցութիւն մը, բարձր աղբիւրէ մը տրուած տեղեկութեանց վրայ յենլով, կը պատմէ թէ Ռուսք ասկէ առաջ փորձ մ'ըրած էին Աղեքսանդր Իշխանի անձին տիրանալու և զնա ի հրաժարում պարտաւորելու համար։ 1883 մայիսին, կէս գիշերէն երկու ժամ յետոյ, (դաւադրաց սիրական ժամը,) ռուս զօրավարք Սոպելեֆ և Քաուլպարս, (այս վերջինս յայնժամ Պուլկարիոյ պատերազմական նախարար,) ուրիշ սպայից հետ իշխանական պալատը կը մտնեն, և Իշխանին սենեակն երթալ կ'ուզեն։ Անոնց վարմունքին չհաւնելով, և դաւադրութեան մը հոտն առնլով, Իշխանին թիկնապահ սպաներէն մին, Պաւլինոֆ հարիւրապետն, որ սպաննեցաւ ի Սլիվնիձա, կը սպառնայ զէնք գործածել և պահակազօրքն արթնցնել։ Դաւադիրք երկու կառք բերած էին Իշխանը փախցնելու համար։ Բայց ժամանակէն առաջ գործին երեւան ելնելուն վրայ, ետ կը կենան։

ԱԶԳԱՅԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

ԿԱՑՍԵՐԱԿԱՆ ՆԵՐՈՒՄՆ

Դատական Նախարարութեան կողմէ երէկ յԱզգ. Պատրիարքարան հասած պաշտօնագիր մը կը ծանուցանէր թէ վեհ. Սուլթանը բարեհաճած է ներումն շնորհել խափանեալ Մ— — լրագրոյ արտօնատէր Այվազեան Գէորգ էֆէնտիի՝ որ, ինչպէս կը յիշուի, ցկեանս աքսորանաց դատապարտուած լինելով Միտիլլի կը գտնուէր։

Ն. Վեհափառութիւնը նոյնպէս ներողութիւն շնորհած է Կարնոյ երեք հայ բանտարկելոց։ Պատրիարքարանն հեռագրաւ ծանուցանելով զայս Կարնոյ Ս. Առաջնորդին յանձնարարեց որ այս առթիւ բարեմաղթութիւնք լինին վասն կենաց և բարօրութեան Վեհ. Սուլթանին։

ԱՅՑԵԼՈՒԹԻՒՆՔ Ս. ՊԱՏՐԻԱՐՔԻ

Ս. Պատրիարք Հայրն երէկ Բ. Դուռն երթալով երկարօրէն տեսակցեցաւ Դատական Նախարար Ճեվտէթ փաշայի, Խորհրդական Վահան էֆէնտիի և Կրօնական գործոց վերատեսուչ Զիվէր պէյի հետ։

ՏԵՍԱԿՑՈՒԹԻՒՆ ՄԸ Պ. ԲԻԲԵՐԴԻ ՀԵՏ

Այս առաւօտ Արեւելքի խմբագիրներէ մին գնաց յՕրթա-Քէօյ բարի գալուստ մաղթելու Պ. Քիբերդի։

Մեծանուն աշխարհագիրն հիւրընկալելով մեր ներկայացուցիչը բաւական երկայն տեսակցութիւն մ'ունեցաւ նմա հետ։

Պ. Քիբերդ թէպէտ 68 տարեկան է, բայց յոյժ քաջառողջ կ'երեւի. այնպէս աշխոյժ է, այնպէս եռանդոտ որ կրնայ նախանձելի օրինակ մը հանդիսանալ մեր երիտասարդներէ շատերուն. միջահասակ, ճերմակ կլոր մօրուքով, բաւական գէր և յոյժ համակրելի անձ մ'է. քաջ ֆրանսերէն կը խօսի։

Ի հարկէ խօսակցութեան գլխաւոր առարկայն Հայաստանի աշխարհագրութիւնն էր։ Ցաւելով կը լսենք որ մեծանուն և հայասէր աշխարհագիրն հարկադրուած է ընդհատել իւր ուսումնասիրութիւններն Հայաստանի աշխարհագրութեան մասին։ Գերմանիոյ մէջ դժուար է գտնել տպագրիչ մը որ փորագրէ Հայաստանի ընդարձակ քարտէզը, վասն զի տպագրիչք չեն յուսար իրենց ծախքն հանել։ Աւելորդ է խօսիլ հեղինակին վարձատրութեան մասին։ Պ. Քիբերդ լոկ ի սէր գիտութեան կ'աշխատի։ Պ. Քիբերդ չգտնելով տպագրիչ մը, չգտնելով միանգամայն ո՛ և է աջակցութիւն Հայոց կողմէ, բնական է որ հարկադրուի կիսատ թողուլ իւր աշխատութիւնը։

Պ. Քիբերդ այժմ Գերմանիոյ մէջ միակ գիտունն է որ կ'զբաղի Հայաստանի աշխարհագրութեամբ. առատ նիւթեր պատրաստած է, բայց ինչպէս ինք կ'ըսէ, գիտութիւնը միշտ կը յառաջանայ, նորանոր հետախուզութիւններ, նորանոր գիւտեր եղած են. ինչ որ երեք տարի առաջ առ ձեռն ունէր, չը բաւեր. աճագին նոր աշխատութիւն պէտք է։ Տարիքը, միջոցներու պակասութիւնը չեններեր բազմահմուտ գիտնականին այժմ վերստին ձեռք առնուլ իւր աշխատութիւններն Հայաստանի աշխարհագրութեան մասին։ Բայց յուսահատելու չենք. բաւական է որ մեր կողմանէ ջանք մը լինի։

Արեւելքի խմբագիրն ընկերացած էր Ռուսահայ Պ. Ս. Գուլամիրեանցի որ Պ. Քիբերդի խօսեցաւ այն մեծ համակրանաց վրայ զոր կը վայելէ նա Ռուսահայոց մէջ։ Եթէ Պ. Քիբերդի աշխատութիւններն ի լոյս ընծայելու ջանքեր ընենք, Ռուսահայք և ի մասնաւորի Պ. Մանթաշեանց իրենց աջակցութիւնն անտարակոյս չպիտի զլանան։

Պ. Քիբերդ ընդհանուր Փոքր-Ասիոյ աշխարհացոյցը կ'զբաղի. իւր պատրաստած կարեւոր քարտէզները ցոյց տուած է մեր խմբագրին։ Հսկայ գործ մ'է, ուր նշանակուած են երեւելի ճանապարհորդներու հետազօտութիւններն. իսկ կան տեղեր որք սպիտակ ձգուած են. այդ սպիտակ միջոցները պիտի լեցնէ Պ. Քիբերդ նոր հետազօտութիւններով։

Կիլիկիոյ աշխարհագրութեան վրայ խօսուած ժամանակ Պ. Քիբերդ ըսած է թէ՝ Սիսուանի աշխարհագրութեան մէջ կան այնպիսի կէտեր որք կրնային փոփոխուիլ եթէ Հ. Ալիշան տեղեկութիւն առած լինէր իրեն, Պ. Քիբերդի, նորանոր հետազօտութիւններէն։

Պ. Քիբերդ չորրորդ անգամն է որ Պոլիս կու գայ. այժմ ոչ ուսմք կ'այցելէ, այլ միշտ կ'երթայ պաշտօնատուներն ուր պէտք եղած պատրաստութիւնները կը տեսնէ իւր ճանապարհորդութեան համար։

Պ. Քիբերդ վաղը կը մեկնի Իզմիր, ուստից պիտի այցելէ Փոքր Ասիոյ մի քանի կարեւոր տեղերն և ապա պիտի վերադառնայ կրկին Իզմիրի ճանապարհով Յունաստան և անտի Գերմանիա։

Մուշեղ էֆ. Բէշիկեան գրած է մեզ ի հրատարակութիւն պատասխան մը Իզմիրի թղթակցութեան որ հրատարակուեցաւ Արեւելքի օգոստոս 21ի թուով։

Ինչպէս ըսած ենք, Իզմիրի դպրոցներու նկատմամբ գանգատներ շատ լսուած են. կը հրատարակենք ի նպաստ խօսուածներն ալ, մեր փափագը լինելով միշտ որ ազգային վարժարանաց նկատմամբ անաչառութիւն չզգայնայ։ Թէր ու դէմ գրուածներն, երբ պարկեշտ լեզուաւ և օգտակար լինելու դիտաւորութեամբ գրուած են, միշտ օգուտ կ'ընծայեն։ Մեր հրատարակութիւններն Իզմիրի դպրոցներու նկատմամբ, տարակոյս չունինք թէ այդ կրթական հաստատութեանց վիճակին աւելի մեծ հոգածութեան առարկայ ընելու պիտի նպաստեն։

Արեւելքի մէջ իբր թերթօն հրատարակեալ ժիւլ Վէռնի ՄԱԹԻԱՍ ՍԱՆՏՈՐՖ վէպն (թարգմանութեամբ Իւթիւճեան Կարապետ էֆէնտիի) առանձին չորս հատորներ կազմած է և կը գտնուի հայ գրավաճառաց քով։

Վաճառման կեդրոնատեղին է Արեւելքի խմբագրատունը, Ղալաթիա։

Գին իւրաքանչիւր հատորի 5 ղրշ.

ՆԵՐՔԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

ՊՈՒԼԿԱՐԱԿԱՆ ԳՈՐԾԵՐ

Կը կարծուի թէ Կազմական Կանոնագրի վերաքննիչ յանձնաժողովոյն օսմ. պատուիրակաց և Սոֆիայի կայս. Գօմիսէր Կատտան էֆէնտիի միջեւ կարծեաց անհամաձայնութիւն մը ծագած լինելուն պատճառաւ է որ այս վերջինն՝ Ապրօ էֆէնտիի և Մաճիտ փաշայի Կ. Պոլիս հրաւիրուիլը խնդրած է կայս. կառավարութենէն։

Միւս կողմէ, Ապրօ էֆէնտի յոյժ կարեւոր տեղեկագիր մը յղած է առ Բ. Դուռն, այդ անհամաձայնութեանց պատճառներուն վրայ։

Մայրաքաղաքիս պաշտօնական ակմբոց մէջ տեսակ մը մտահոգութեամբ կը դիտուի Աղեքսանդր Իշխանին հրաժարումը։ Վախցողներ կան որ մի՛ գուցէ Իշխանին կուսակցութիւնը դէմ առ դէմ գալով ռուսասէր կուսակցութեան հետ, Պուլկարիոյ համար ներքին կռիւներու ասպարէզ մը բացուի, օտար տէրութեան մը միջամտութիւնն յառաջ բերելով։

Այս մտահոգութիւնք յառաջ կու գան մանաւանդ Կատտան էֆէնտիի մէկ հեռագրէն որով հաստատելով Աղեքսանդր Իշխանին հրաժարելու որոշում տուած լինելը, կը յարէ թէ պուլկար սպայք կ'ընդդիմանան այդ հրաժարման։

Այս առուր Թուրք խմբագրական յօդուածի մը մէջ հետեւեալ կերպիւ կը խօսի պուլկարական խնդրոյն արդի վիճակին վրայ.

Երէկ հեռագիր մը կը ծանուցանէր թէ Պադէնպէրկի Աղեքսանդր Իշխանն հրաժարական տալով Պուլկարիայէն հեռացեր է. մեր մասնաւոր տեղեկութեանց նայելով Իշխանը Բ. Դրան եւս ծանուցած է թէ պիտի հրաժարի։

Թէեւ դեսպանատանց միոյն ուղղեալ հեռագիր մը կը յայտնէր թէ Աղեքսանդր Իշխանն իւր հրաժարականը մատուցանելով Ռումանիա երթալու վրայ է, սակայն ի վերջոյ դարձեալ նոյն դեսպանատան եկած ուրիշ հեռագիր մը կը հերքէր զաւաջինն։ Վերջապէս մեր քաղած ստոյգ տեղեկութիւններէ հասու եղած ենք թէ տակաւին որ և է պաշտօնական լուր առնուած չէ, Իշխանին հրաժարելով Պուլկարիայէ հեռանալու մասին։

Այս չաբաթ օր Պուլկարիոյ Երեսփոխանական Ժողովն յարտասովոր նիստ պիտի գումարի և Իշխանն այդ նստին մէջ իւր հրաժարագիրը կարդացնել տալէ և Ժողովոյ կարծեաց ու որոշմանց տեղեկանալէ յետոյ, պիտի թողու զՊուլկարիա։

Վերոյգրեալ տեղեկութիւններն առանձին վերապահութեամբ կը հրատարակենք, բստ որում այս երկրորդ տեղեկութիւն զՊուլկարիա անորոշ վիճակի մը մէջ կը դնէ ու չփոթութեանց յարատեւութեան և հետեւաբար յարատեւուստ դիւանագիտական բանակցութեանց պատճառ կը լինի որոյ հետեւանքն եւս անորոշ է։

Ցաւալի է այն վարանոտ ընթացքն որուն հետեւեցաւ վերջին օրերս Աղեքսանդր Իշխանն առանց գնահատելու խնդրոյն ակիզբէն ի վեր կայս. կառավարութեան ցոյց տուած չափաւորութիւնն եւ հաստատամտութիւնը։ Նոյնպէս ցաւ պատճառած է, Իշխանին՝ Պուլկարիոյ նախարարներն եւ բարձրագոյն սպայներն ընդունած օրն ըրած յայտարարութիւնը թէ Պուլկարիոյ ապագայ յոյսերուն պիտի ծառայէ։ Տաք երեւակայութեան տէր անձինք չափազանցելով իշխանին այս խօսքերը, մինչեւ իսկ գրգռած են զնա որ անսահման ասպարէզի մը մէջ չարժի։ Եթէ այս տեղեկութիւնք ստոյգ են, յայտնի է թէ իշխանն ապիրատ գրտնուած է հանդէպ կայս. կառավարութեան։

Կը յուսանք թէ, Պուլկարք առանց ուշադրութեան առնլու իշխանի կարծիքը, եւ հպատակելով տէրութեանց փափաքանաց խաղաղ եւ հանդարտ ընթացք մը բռնեն այսուհետեւ, գիտնալով որ Եւրոպա միացած է արեւելեան խաղաղութիւնը չը վրդովելու համար։

Կը յուսացուի թէ Պոլսոյ մէջ Դեսպանախորհուրդ մը պիտի գումարի խնդիրը դիւանագիտական ճամբով լուծելու համար։

ՊԱՇՏՕՆԱՆՇԱՆՔ ԵՒ ՊԱՇՏՕՆԱԲԱՇԽՈՒԹԻՒՆՔ

Եօզղատի կառավարիչ անուանուեցաւ Տրապիզոնի կեդրոնական Նախորդ կառավարիչ Պէհճէթ փաշա։

Կիւմիւշխանէի կառավարիչ անուանեցաւ Եօզղատի կառավարիչ Մուսթաֆա փաշա։

Գալայի ատեան տրուեցաւ կայս. անձնական Գանձուն հաշուակալ Վէհպի պէյի։

Երկրորդ կարգի Մէճիտիյէ պատուանշան տրուեցաւ կայս. անձնական Գանձուն վարչական խորհրդոյ դիւանապետ Մահմուտ Րէշատ պէյի։

ԱՌԵՒՏՐԱԿԱՆ ԼՈՒՐԵՐ

Առեւտրական Լրագրէ վերջին թիւէն կը քաղենք հետեւեալ տեղեկութիւնները.

Անցեալ հինգշաբթի օր առեւտրական պաշտօնատան մէջ տեղի ունեցաւ Շիրքէթի Խայրիէի բաժնետիրաց տարեկան ընդհանուր ժողովն, ընդ նախագահութեամբ Հագգը փաշայի։ Կայս. անձնական Գանձուն նախարար Ցակոբ փաշա կը ներկայացունէր կայս. Գանձն. Ներկայ էին նաեւ, բաց ի վարչական ժողովոյ հինգ անդամներէն եւ ընդհ. տնօրէն Հիւսէյին էֆէնտիէ, երեք բաժնետէրք որք կը ներկայացունէին ընդ ամենն 1060 բաժնին։

Վարչական Խորհրդոյ համարատուութեան ընթերցումէն յետոյ, հաշուեքննիչ ընտրուեցան Ֆէյզի պէյ եւ Եսաեան Յովհաննէս էֆէնտի, որոց պիտի աջակցի կայս. Գանձուն կողմէ կարգելի պաշտօնեայ մը։ Վարչական Խորհրդոյ համարատուութեան վրայ վիճաբանութիւնը թողուեցաւ յաջորդ նստին որ պիտի գումարի հաշուեքննչաց տեղեկագրոյն ներկայացուելէն յետոյ։

Առեւտրական եւ երկրագործական Նախարարութեան կողմէ գաւառաց կուսակալներուն ուղղեալ շրջաբերական մը կը յայտնէ թէ հանրային օգտին յատկացեալ երկրագործական ընտանիքներու կիրառութիւնը գոհացուցիչ արդիւնքներ տուած չլինելով ցարդ, հարկ դատուած է բարեփոխել անոր կանոնագիրն։ Հետեւաբար յիշեալ Նախարարութիւնը կը հրաւիրէ կուսակալները դադրեցունել այդ մտուկներու գործածութիւնը մինչեւ որ հրատարակուի Նոր կանոնագիրն որ պատրաստ է արդէն եւ այս պահուս կը քննուի Բ. Դրան կողմէ։

Թիճարէթի երկրորդ Ատեանին օգնական դատաւոր կարգուած է Նաեւ Յարութիւն էֆէնտի Բրնաճեան։

Հալէպէն կը գրեն թէ գաւառին երկրագործական Սնտուկները տեղւոյն Առեւտրական Ատեանին հսկողութեան ներքեւ դրուեր են։

Այսօր Աշիւրայի պատճառաւ Բ. Դուռն և կառավարական բոլոր պաշտօնատունք գոց են։ Միայն Նախարարաց Խորհրդոյ գումարման օրը լինելով, Նախարարք Բ. Դուռն երթալով ի նիստ պիտի գումարին։

Երէկ կառավարական բոլոր պաշտօնէից, զինուորականաց, ոստիկանաց և այլոց մէկ մէկ ամսական տրուեցաւ։

Վճռաբեկ ատենի անդամ Հաշիմ պէյ, որ Իզմիր երթալով տեղւոյն դատական գործոց մասին քննութիւններ կատարած էր, տեղեկագիր մը մատուցած է Դատական Նախարարութեան։

Հաքիքաթ կ'իմանայ թէ այս առթիւ Իզմիրի առեւտրական Վերաքննիչ եւ Պատժական դատարանաց նախագահներու փոփոխումն հարկ դատուած է։

Գերմանիոյ Կայսեր կողմէ Արտաքին գործոց նախարարութեան խորհրդական Տատեան էֆէնտիի նուիրեալ Բրաունշվայկի թագի պատուանշանը Ն. Վրսեմութեան յանձնուած լինելով Վեհ. Սուլթանն արտօնեց անոր գործածութիւնը։

Հայտար Փաշայի երկաթուղւոյն նախորդ տնօրէն Հասան էֆէնտի իւր պաշտօնավարութեան մէջ զեղծումներ գործած եւ բաւական գումար մը իւրացուցած եւ այժմ իսկ անյայտ եղած լինելով, Պետական Խորհրդոյ դատական ճիւղն ի բացակայութեան դատելով զՀասան էֆէնտի, տասն տարուան բերդարգելութեան, իւր գողցած դրամին կրկինը վճարելու, եւ քաղաքական բոլոր իրաւունքներէ զրկուելու դատապարտեց զնա և միանգամայն որոշեց նորա ստացուածքները գրաւի տակ առնուլ։

Սապահ կ'իմանայ թէ Սելանիկի մէջ երկու զօրաբանակներ հաստատուելու վրայ են, որոց սպայակոյտը կազմելու համար քան և մէկ սպայք ղրկուած են այն կողմեր։

Աւստրիական դեսպանն երէկ Բ. Դուռն երթալով տեսակցեցաւ Մեծ-Եպարքոսին, Արտաքին գործոց Նախարարին և խորհրդական Տատեան էֆէնտիի հետ։

Ռուսական դեսպանն եւս երէկ Բ. Դուռն երթալով տեսակցեցաւ Արտաքին գործոց նախարարին հետ։

Բերայի Ցունաց Սիլլոգոսն այս կիրակի օր յարտասովոր նիստ գումարուելով, հետեւեալ կերպիւ կազմեց իւր դիւանն յառաջիկայ տարեշրջանի համար.

Տեարք,

Ս. Բալեստի — Նախագահ

Թ. Սալթէլիս — Փոխ-Նախագահ

Ն. Բոկըարի — Փոխ-Նախագահ

Ն. Բարլիսաթիս — Ընդհ. քարտուղար

Բարատօբուլօ Բէյրամէվս — Մասնաւոր քարտուղար

Թ. Բօստուլիս — Գանձապետ

Մ. Անդրէատէս — Հաշուակալ

Դամանոտ դրամատան երկրորդ տնօրէն անուանեցաւ Վիքդոր էֆէնտի։

Սելանիկի նախորդ կուսակալ Հասան փաշա և Միրլիվա Հասան փաշա երէկ մայրաքաղաքս եկան։

Ադրիանուպոլսէն կը գրեն թէ վերջին անգամ ի ղէն կոչուած պահեստի զօրաց համար 7,000 ձեռք հագուստ ղրկուեր են անդ։

Կիւմիւլճինէի կողմերն աւազակաց երկու խումբեր երեւան ելած են, մին քան և միւսը տասն և հինգ հոգիէ բաղկացեալ։ Բաւական թուով զինուորք և ոստիկանք ղրկուեր են այդ կողմեր աւազակները ձերբակալելու համար։

Կ. Պոլսոյ ամերիկեան նախորդ դեսպան Վալլէս զօրավարը վերջերս Նիւ-Եօրքի մէջ հրապարակախօսութիւն մ'ըրեր է Թիւրքիան բարուց վրայ։ Ամերիկացի դիւանագէտը, խօսելով Թուրք ընտանեաց առտնին կենաց վրայ, ուղղեր է այն նախապաշարումներն որք կը տիրեն այս մասին եւրոպական ժողովրդոց միջեւ։

Զօրավարը խօսելով ապա օսմ. Վեհապետին իմաստութեան և յատկութեանց վրայ, յայտարարեր է թէ որքան կ'ճշխէ Սուլթան Համիտ Կայսրն, Թուրքիա չկրնար երկիւղ ունենալ իւր հակառակորդներէն։

Կրէտէէն կը գրեն թէ կղզւոյն կազմական կանոնագրի տրամադրութեան համաձայն, Ընդհ. Ժողովոյ աշխատութեանց յատկացեալ քառասուն օրերը լրացեր են, առանց կայս. կառավարութեան որոշումն իմացուելու ի մասին քրիստոնեայ երեսփոխանաց առաջարկութեանց։ Կուսակալ Սավա փաշա նստաշրջանը փակեր է և երեսփոխանք իրենց տեղերը վերադարձեր են։

Սթանտարտ հետեւեալ հեռագիրն ըստացած է իւր Իսքիւպի թղթակցէն.

«Իսքիւպ, 23 օգոստ. — Քանի մը չափ զինեալ աւազակներ նախընթաց գիշեր Բախմանլը մէջ Պ. Պոլանժէի տունը պաշարելով, ամէն ինչ կողոպտեցին եւ տանուտէրն սպաննեցին։

«Պ. Պոլանժէ պելճիական հպատակ էր, և երկաթուղեաց միացման գծերու շինութեան ձեռնարկու Պ. Սօրէի տրամադրութեան ներքեւ կ'աշխատէր։»

Դաշիրէէի անգլ. բանակետին հասած հեռագրաց նայելով, Օսման Տիկմայի կուսակից ապստամբք ա՛յն աստիճան անհամաձայն կը գտնուին եղեր իրենց մէջ որ Մէհտիականաց պետը տեսնելով որ խումբ մը խռովարարք կուզեն զինքը ձեռք անցունել, հարկադրուեր է խոյս տալ և Խարդումի պաշտօնեայի։ Սակայն կ'երեւի թէ անդ եւս հանգիստ չպիտի գտնէ Օսման Տիկմա վասն զի Դաշիրէի մէջ զրոյց կը շրջի թէ եղեր թէ Խարդումի կառավարիչը շղթայակապ բանտարկել տուեր է զայն, սպասելով Ապտուլլահի որոշման։

Սոյն վերջին տեղեկութիւնն ստոյգ լինի կամ ոչ, իրողութիւնն այն է թէ Օսման Տիկմա անհետացեր է Սուաքիմի շրջակայներէն։

Օգոստ. 16 էն 17 ի գիշերը Պէնհայի մէջ սաստիկ երկրաշարժ մը պատահեր է որոյ ցնցումներն զգացուեր են նաեւ յԱղեքսանդրիա և ի Դաշիրէ։

Այս վերջին քաղաքի մէջ, ցնցումն ա՛յն աստիճան սաստիկ եղեր է որ իտալացի մանկամարդ կին մը, բնտանեացը մէջ նստած պահուն, կարծելով թէ տունը պիտի կործանի, պատուհանէն վար ցատքեր է ազատելու համար և վիրաւորուեր է։

Եղպէքիէհի թաղին մէջ բազմաթիւ բնտանիքներ խոյս տուեր են իրենց բնակարաններէն, աղաղակ ճիչեր արձակելով։

Արաբ կին մը, որ տղաբերքի մէջ կը գտնուէր, վախէն մեռեր է։

Կը պատմուի թէ երկրաշարժի պահուն Բուրգերուն մօտակայ գաշտերու աւազք ծովու ալեաց նման ծփալ սկսեր են և բնակիչք աշաբեկեր են այս տեսարանէն։

Վերջերս Մեծ Կղզին մեռնող Իզմիրի հրամանատար Ֆերիդ Սալէհ փաշայի յաջորդեց կայս. անձնապահ բանակի Միրլիվաներէն Հասան փաշա։

Եգիպտացի իշխան Իպրահիմ Բէւշտի փաշա երէկ ռուսական շոգենաւով Աղեքսանդրիա ուղեւորեցաւ։

Այս առուր Թուրք լրագրաց մէջ հրատարակեալ պաշտօնական ազդ. մը կը ծանուցանէ թէ Գուրպան Պայրամի տօնին առթիւ կտրուած ոչխարաց մորթերը ժողովուելով պիտի ծախուին եւ արդիւնքն իբրեւ նպաստ պիտի յատկանայ Պուլկարիայէ եւ Արեւելեան Ռումէլիէ գաղթող խեղճաց։

Բէնոլիքցի Ստավրօ անուն Յոյն մը որ Բէյբէրնէկ կոչուած հիւանդութենէն կը տառապէր արդէն, այս առաւօտ Կղզիներէն Կամուրջ եկող երկրորդ շոգենաւուն մէջ մեռաւ։

Կրթական Նախարարութիւնը Պոլսոյ կողմը մեծ տուն մը վարձած է ուր նախնական վարժարան մը պիտի հաստատուի այն տղայոց համար որք տէրութեան ուրիշ վարժարանաց մէջ չեն ընդունուած, աշակերտաց թիւը լրացած լինելուն պատճառաւ։

Նախընթաց օր փառաւոր հանդիսիւ կատարուեցաւ Պոլսոյ Գեղարուեստական վարժարանի նորահաստատ թանգարանի բացումն, ի ներկայութեան բազմաթիւ Թուրք երեւելեաց։

Թաթավլայի Այի Աթանաս Այազմա կոչուած ջրհորէն Թանաշ անուն մրսավաճառի մը դիակը գտնուեցաւ։ Ոստիկանութիւնը քննութիւններ կը կատարէ ոճրագործը ձեռք ձգելու համար։ Մէկ քանի տարուան մէջ այդ ջրհորէն երեք դիակ գտնուած է։

Իրաւագիտական վարժարանի առաջին դասի աշակերտաց քննութիւնք սեպտ. 1 երկուշաբթի օրն, իսկ երկրորդ դասի աշակերտաց քննութիւնք երեքշաբթի օրը պիտի սկսին։ Քննութեանց ակիզբն է Մէճէլլի Օրէնսգիրքը։

ԱԶԴ

Կը ծանուցուի հասարակութեան թէ սեպտ. 30 ին հինգշաբթի օր տեղի պիտի ունենայ Ռումէլիի երկաթուղեաց արժեթղթոց վիճակահանութիւնը։

500 թիւեր պիտի շահին հետեւեալ կերպիւ

ՄԵԾ ԲԱԺԻՆ	50,000	Ֆրանք
1 Բաժին	25,000	»
2 »	10,000	»
6 »	2,000	»
12 »	1,250	»
28 »	1,000	»
450 »	400	»

Դրամատունս կը վաճառէ բուն արժեթղթեր Պորսայի գնով ինչպէս և բաժնետէրներ որք իրաւունք ունին շահուց մէկ հինգերորդին հետեւեալ կերպիւ.

100	Թիւ	150 ղրուշի
50	»	75 »
25	»	$37\frac{1}{2}$ »
10	»	15 »
5	»	$7\frac{1}{2}$ »

Շահուց ամբողջութեան իրաւունք ունեցող մէկ տոմսին գինն է $7\frac{1}{2}$, կէսինը 5 եւ քառորդինը 3։

Այն անձինք որ կ'ուզեն այս տոմսերէն գնել՝ իրենց բախտը փորձելու համար, պարտին ժամանակին դիմել դրամատանս։ Գաւառներէն եկած պատուէրներուն հետ պէտք է ղրկել նաեւ փոխարժէքը դրամով, տոմսակով, չէքով, նամակադրոշմով են։

Դիմել առ Ժ. Տ. ՇԱՆԷԹՓՈՅ

Ղալաթիա, Գումիւշեան խան թիւ, 28

ՀԵՌԱԳՐԱԼՈՒՐՔ

ԱԺԱՆՍ ՀԱՎԱՍ

ՀՐԱԺԱՐՈՒՄ ԱՂԵՔՍԱՆԴՐ ԻՇԽԱՆԻՆ

ՌՈՒՍԻՈՅ ՊԱՏԱՍԽԱՆԸ ՊՈՒԼԿԱՐԱԿԱՆ ՊԱՏՄԱՆՆԵՐՈՒՆ

ՍՈՖԻԱ, 6 սեպտ.

Պուլկարիոյ և Ռումէլիոյ պատուիրակներէն բաղկացեալ Ազգային արտասովոր Ժողովն ի նիստ հրաւիրեալ է սեպտ. 11 ին։

Պ. Պօկտանոֆ և ռուսական նոր հիւպատոս Պ. Նէքլիւտոֆ այսօր Աղեքսանդր Իշխանին հաղորդեցին Զարին պատասխանը Պ. Պ. Ստամպուլօֆի և Ռատոսլաւոֆի վերջին ղրկուցման։ Ահաւասիկ Ռուսիոյ պատասխանին իմաստը.

«Ռուսիա մտադ. ութիւն չունի միջամտելու Պուլկարիոյ ներքին գործոց։

«Ինդիր չկայ ռուսական զինուորական գրաւման։

«Դալով ռուսական Կայսերական Գոմիսէրի մը առաքման, այդ միտքէ իսկ անցունել պէտք չէ ցորչափ Աղեքսանդր Իշխան մնայ ի Պուլկարիա։ Եթէ յետոյ Գոմիսէրի մը առաքումն հարկ լինի, Զարին պատուիրակը կառավարական կամ վարչական հանգամանք չպիտի ունենայ. այլ պիտի ջանայ մանաւանդ խրատել Պուլկարներն որ համաձայնեցնեն հակընդդէմ կուսակցութիւններն, և այս՝ նոյն իսկ Պուլկարիոյ օգտին համար»։

Պ. Պ. Պօկտանոֆ և Նէքլիւտոֆ աւելի բան մը չծանուցին։

Աղեքսանդր Իշխան այս առաւօտ գնաց Պալի էֆէնտիի բանակետը մերձ ի Սոֆիա, և յայտարարեց զօրաց թէ իւր հրաժարումը հարկաւոր է՝ Պուլկարիոյ ապագայն փրկելու համար։

ԼՈՆՏՈՆ, 6 սեպտ.

Երեսփոխանաց Ժողովոյն մէջ, հարցման մը պատասխանելով, Սըր Ճէյմս Ֆէրկիւսըն, խորհրդական արտաքին գործոց, ըսաւ թէ Պուլկարիոյ վերամիաւորեալ կարգադրութիւնը Պերլինի Դաշնագրոյն հիման վրայ միայն կրնան տեղի ունենալ։ Թէ Դաշնագիրն ո՛չ մէկ Տէրութեան իրաւունք կուտայ առանձնապէս կամ բացառապէս գործելու Պուլկարիոյ մէջ, և թէ Անգլիա համաձայն պիտի գործէ Տէրութեանց հետ, որոց միաձայնութեամբ միայն կրնայ հաստատուիլ Պուլկարիոյ Իշխանին յաջորդը։ Խորհրդականն յարեց թէ Անգլիա մեծ յոյս ունէր Աղեքսանդր Իշխանի ձիրքերուն վրայ, եւ թէ Անգլիա կ'ողբայ մասնութեան գործն որ ընդհատեց Իշխանին կառավարական ընթացքը։ Սըր Ճէյմս վերջացուց յայտարարելով թէ անգլ. կառավարութիւնն յոյժ պիտի ցաւի եթէ Աղեքսանդր Իշխանի հրաժարումը վերջնական դառնայ։ Այս յայտարարութիւնք ջերմապէս ծափահարեցան։

ԶԱՐԸ ԿԸ ՅԱՆԴԱՐՏԵՑՆԷ ՊՈՒԼԿԱՐՆԵՐԸ

ՍՈՖԻԱ, 7 սեպտ.

Զարին պատասխանն առ Պ. Պ. Ստամպուլօֆ և Ռատոսլաւոֆ՝ միտաց մէջ հանդարտութիւն յառաջ բերաւ։

Երէկ գումարուած նախարարական խորհուրդն համաձայնած չլինելով այն առժամանակեայ կառավարութեան կազմութեան մասին, որ երկիրը պիտի կառավարէ յետ հրաժարման Իշխանին, նախարարք որոշեցին Աղեքսանդր Իշխանէն խնդրել որ իւր պաշտօնական հրաժարումէն առաջ նշանակէ այդ առժամանակեայ կառավարութեան անդամները։

ՍՈՖԻԱ, 7 սեպտ.

Զարին պատասխանովն յառաջ եկած հանդարտութիւնն աւելի եւս զգալի եղաւ երբ Աղեքսանդր Իշխան այցեց Սոֆիայի զօրանոցներն և Պալի էֆէ տիի բանակետն, ուր Ն. Բարձրութիւն, սպայներով շրջապատեալ, վերստին բացատրեց իւր հրաժարման անհրաժեշտ հարկն, յորդորելով զանոնք որ միացեալ մնան և հաւատարմօրէն ծառայեն իրաց նոր վիճակին։

Այս այցելութեանց միջոցին Իշխանը ջերմագին ծափահարեցաւ։

Այժմ մեծ յոյս կայ թէ Իշխանին հրաժարման առթիւ ընդհանուր բարեկարգութիւնը չպիտի խանգարի։

ՊԵՐԼԻՆԷՆ ՏԵՂԵԿՈՒԹԻՒՆ ՀՆԴԿԱՑ ՎՐԱՅ

ԲԱՐԻԶ, 7 սեպտ.

Պերլինէ կը հեռագրուի առ Տէյլ թէ հաւանական կը համարուի որ Հնդկաստանի մէջ խռովութեանց փորձեր լինին ընդդէմ անգլիական տիրապետութեան, աջակցութեամբ Ռուսիոյ։

ԳԵՐՄԱՆԻԱ

ՊԵՐԼԻՆ, 7 սեպտ.

Գերմանիոյ Երեսփ. Ժողովն ի նիստ հրաւիրեալ է սեպտ. 16 ին։

ԲՈՐՍԱՅԻՑ

ՂԱԼԱԹԻՈՅ ՊՈՐՍԱ

Ղալաթիա, 27 օգոստոս

ԸՆԹԱՑԻԿ ԱՐԺԵԹՂԹՈՑ

Օսմանեան Ֆօնսօլիտէ

			Դահեկան
Երէկ երեկոյ, գոց. (Միաց. Օ.) Սէրի			15 32
Յօրուսիին գոցուելէն վերջը	»		15 32
Բերայի մէջ	»		— —
Առաւօտուն բացուեցաւ	»		15 33
Բարձրագոյն գին	»		15 34
Նուազագոյն »	»		15 34
Կէս օրին	»		15 34
Փոխառութիւն 1858) 1862)	Ա. Սէրի		22 30
» 1860) 1863) 1872)	Բ. »	» »	14 30
» 1865) 1869) 1873)	Շ. »	Օ. »	15 33

ԵՒՐՈՊԱԿԱՆ ՊՈՐՍԱ

Լոնտոն, 7 Սեպտեմբեր, ժամ 6 վայր. 15 երկեր

Անգլ. քօնսօլիտէ			$100\frac{15}{16}$
Օսմ. »	Սէրի Դ.	բացուեցաւ	$14\frac{1}{16}$
» »		գոցուեցաւ	$14\frac{1}{16}$
» »	» Ա.		$22\frac{1}{4}$
» »	» Բ.		$14\frac{1}{2}$
» »	» Գ.		$14\frac{1}{8}$

Օսմանեան 1871	72 1/2	
Փոխառութիւն 1877	85	
Պանք Օթոման	9 1/2	
Ռուսական փոխառ. 1873	97 3/4	
Եգիպտական միացեալ (Իւնիֆիէ)	73 1/8	
» առանձն. (բրիվիլէժիէ)	95 1/4	
Տայրա Սանիէ	71 3/8	
Դոմենիալ (փոխառ. Ռօչիլտ)	93 3/4	
Հանգարական պարտամուրհակ 4%	—	—
Փոխանակութիւն Բարիզի վրայ	25	424
Վիէննա, 7 Սեպտեմբեր, ժամ 4 երեկոյ		
Փոխանակութիւն Լոնտոնի վրայ	126	40
Օսմանեան երկաթուղի	16	50
Բարիզ, 7 Սեպտեմբեր, ժամ 3 վայր. 45 երեկոյ		
Ֆրանսական Ռանթ 4 1/2 %	109	92 1/2
» » 3 %	83	30
Օսմանեան քօնսոլիտէ Սերի Դ. բացուեցաւ	14	30
» » » գոցուեցաւ	14	35
» » Սերի Բ.	15	
» » Գ.	14	20
Օսմանեան երկաթուղի	34	
» Բէժիի թամնէթուղթք	—	—
Պանք Օթոման	490	
Գրէտի Լիոնէ	535	
» Ֆօնսիէ	1388	75
Բամբոնտամ Լիոնի	1230	
Սուէզի ջրանցք	2001	25
Ռուսական 5% 1877ի	101 1/4	
Իտալական Ռանթ	100	50
Եգիպտական միացեալ	371	25
Սպանիական (արտաքին)	61 1/8	
Բրիօրիթէ Թիւրք	355	
% Հէլլէնական	—	—
Չէք Լոնտրայի վրայ	25	28

ԶՄԻՒՌՆԻՈՅ ՄԵՍՐՈՊԵԱՆ ԵՒ ՀՌԻՓՍԻՄԵԱՆ ՎԱՐԺԱՐԱՆՔ

Կ. ՊՈԼԻՍ, 24 օգոստ.

Կարդացի Արեւելքի 783 թուոյն մէջ [illegible] վերնագրով անստորագիր յօդուած մը։ Յօդուածագիրը կը [illegible] վարժարանին 15-20 տարի յառաջուան վիճակը և [illegible] կը գտնէ այժմուն և կը կարծէ թէ Մամուրեան էֆէնտիի շրջանաւարտից մէջ [illegible] [illegible] [illegible]։

Յօդուածագիրն կը խօսի նաև, [illegible] [illegible] վրայ, [illegible] կը տեսնի Տէօչեանի թեան վրայ ըսելով թէ [illegible] անձեր բարձրագոյն կարգերու ուսուցիչ կոչուած են։ Զմռռնայի հայ ուսանողաց օտար դպրոցներ յաճախելն և կը վերջացնէ իւր խօսքը դպրոցական բարենորոգմանց համար ազդուագէս գործի ձեռնարկելու յորդորմամբ։

* * *

Զմիւռնիոյ Ս. Մեսրոպեան բազմարդիւն վարժարանի շրջանաւարտ և մեծանուն Մամուրեան էֆէնտիի աշակերտ լինելու պատուոյս նախանձախնդիր՝ չէի կրնար անտարբեր ու լռելեայն անցնիլ յօդուած մը որ կարեւորութիւն կ'ստանայ Ձեր խմբագրական դիտողութեամբ յաչս անոնց մանաւանդ որք ի մօտոյ անտեղեակ են Զմիւռնիոյ վարժարանաց վիճակին, զի այս տեսակ դիտողութիւնք լսել սովորական եղած է ի Զմիւռնիա կարգ մ'անձերու բերնէն որք գէթ տարին մի անգամ հոն ոտք չեն կոխեր իրենց թիւր համոզումն ուղղելու համար, նախատակ Պատ. Ուսումն. Խորհրդոյ հրաւիրանաց զոր կ'ուղղէ ամեն տարի քննութեանց առթիւ Զմիւռնիոյ հայ հասարակութեան։ Պ. յօդուածագիրը թո՛ղ ներէ մեզ ըսելու որ իւր դիտողութիւնք առաւել մասնաւորայ յաւի տեսութեան վրայ հիմնուած են քան թէ անձնական փորձառութեան և բնականօրէն կարեւորութիւն կ'ստանար եթէ յայտարարէր թէ հանդիսատես եղած է գէթ սոյն տարուան քննութեանց։ Հարկ չենք տեսներ հին ժամանակներ դառնալու Պ. յօդուածագրին հետ և քննելու թէ 15-20 տարի յառաջ՝ երբ դպրոցի ծրագիրը երկու առ առաւելն երեք լեզուաց դասախօսութեանց և քանի մը սկզբնական ուսմանց վրայ կը կայանար՝ որով աշակերտք չափէն իսկ առաւել ժամանակ կանոնայուն ունելու, 20-22 տարեկան հասակի մէջ հազիւ ուրեմն հեռանալով դպրոցէն, մինչդեռ այժմ 16-17 տարեկան հասակի՝ բազմաթիւ ընկերական կարեւորագոյն ուսմանց հետ 3-4 լեզուաց մէջ շրջանաւարտ ըլլալով կը մեկնին, և՝ քննելու թէ ո՞ր ժամանակի շրջանաւարտք հմուտ եղած են, խօսինք Զմիւռնիոյ երկսեռ վարժարանաց ընդհանհանրապէս արդեանց վրայ ի մասնաւորի մօտ ժամանակի մը համար որու դէմ է Պ. յօդուածագրին գանգատները։

Զմիւռնիոյ վարժարանք լուրջ և ընտիր, ազգասէր գործով քան թէ խօսքով, ուսումնական՝ հմտութեամբ քան հարեւանցի ծանօթութեամբ հայ հասարակութեան մը մտաւորական ծննդավայրն եղած են և իբաւամբ նուիրական և սիրելի վայրեր են դոքա բոլոր Մեսրոպեան և Հռիփսիմեան սանուց համար. այս գիտակցութեամբ Պ. յօդուածագրին ուշադրութեան կը ներկայացնեմ առաւել մօտագոյն ժամանակի՝ 8-10 տարիէ ի վեր մեր վարժարանաց շրջանաւարտներ՝ յորոց ոմանք անձնիշխան գործոց տէր, ոմանք իւրեանց հմտութեամբ և արժանեաց բերմամբ հայ եւ օտար վաճառատանց մէջ կարեւորագոյն պաշտօններու կոչուած են, ինչպէս նաև ***ի այլեւայլ ընկերութեանց ու դեսպանատանց մէջ. այդ շրջանաւարտից ոմանց ընտիր գրութիւնք շատ անգամ տեսնուած են գրական ասպարիզին վրայ։ Հիմնադրած են Մեսրոպեան, Հոգատար և Կրթասէր աղջօգուտ ընկերութիւնները, եղած են ուսեալ եւ դաստիարակեալ մայրեր, եռանդով ու գործունէութեամբ կառավարած են հայ ընթերցարան և այլ ազգային ընկերութիւնք։ Բազմարդիւն դաստիարակ Մամուրեան էֆէնտիի շրջանաւարտներէն ոմանք իբրեւ կարող ուսուցիչ դասախօսեցին և կը դասախօսեն Զմիւռնիոյ վարժարանաց մէջ. յիշեցնենք Պ. յօդուածագրին որ մենք ևս առ ի երախտագիտութիւն Մեսրոպեան բազմարդիւն վարժարանի և մեր սիրեցեալ տեսչին դասախօսեցինք երկու տարի շարունակ, և եթէ Պ. Եռասողն զմեզ «առհաւատչեայ» մը չհամարիր ապագայ ուսուցչի մը, կանխաւ կը ծանուցանեմ թէ փոյթս չէ, զի պատիւ անձին կը համարիմ ըսել թէ ունիմ այսօր իմ աշակերտներէս հաշուակալ Զմիւռնիոյ մի քանի մեծահամբաւ վաճառատանց մէջ։ Կը ներկայենք նաև Մամուրեան էֆէնտիի շրջանաւարտն և իմ դասակից ազնուահոգի Տիար Աւետիս Բէօլէեան՝ հաշուակալ Մեծ. Տեարց Պալթօզեան և Պալըքճեան վաճառատան, ուսումնական երիտասարդն որ մի և նոյն գովելի զգացմամբ կը կատարէ այսօր իմ պաշտօնս Մեսրոպեան վարժարանի մէջ։

Դոքա բաւական են ցոյց տալու համար փոքր անցեալի մը շրջանաւարտներու յաջողակութիւնն և դիւրին է հետեւցնել թէ ո՛րչափ նոքա կրնային զարգանալ յետ դըպրոցի, եթէ իրենց միջոցներ ներէին յարատեւ ուսումնական հարցերով ու գրականութեամբ զբաղիլ։

Գործոն երիտասարդութիւնը կը հասկընանք մենք այն անձինքն որք տարիքով ու վիճակաւ զարգացեալ՝ կարեւորութիւն կըստանան ընկերութեան, մէջ և ահա դոքա կը պատկերացնեն Մամուրեան էֆէնտիի տեսչութեան տակ Զմիւռնիոյ վարժարանաց արդիւնաւորութիւնն, հետեւաբար արդարութիւն չէ նորատի շրջանաւարտէ մը ամենայն ինչ ակնկալել, երբ կենաց պայքարին մէջ մեծ դժուարութեամբ հազիւ քանի մը քայլափոխ առած են. հարկ է ուրեմն սպասել այդ նորատիոց տակնի զարգացման՝ հասուն պտուղներ քաղելու համար, պայմանաւ որ նոյա ընկերական դիրք, նիւթական կացութիւն թոյլատրեն միքի ու սրտի մշակութիւնը շարունակել. այսու հանդերձ բազմաշխատ մեծանուն Տեսչին արդիւնքներ ակներեւ են և հետեւաբար մեծ փաստեր՝ մեր դպրոցայ դըժգոհներու ամբաստանութեանց դէմ։

Զմիւռնիոյ հայ ուսանողներէն ոմանք կարճ ժամանակուան մը համար եւրոպական դպրոցներ կը յաճախեն և կ'օգտին միայն նոյն լեզուաց գործնական տեսակէն, մինչդեռ հիմնական կրթութիւն տեսած են արդէն ազգային վարժարանաց մէջ. և այս կրթութիւն ստուգիւ շատ ծիծաղելի է վերագրել օտարաց։ Թողունք որ մտաւորական օգուտը անհամեմատելի նուազ է նիւթական փոխարինութենէն, սակայն տեսնուած է որ հայ ծնողք յուսահատուր ***ներու փայլուն բայց անհիմն կրթութենէն տարիներով իրենց զաւակներ անդ ղրկելէ յետոյ կը հարկադրին մեր դպրոցներու խնամոց յանձնել։ Զմիւռնացին հասկցած է հասկ ուրեմն այս դատապարտելի գրութիւնը և բաւ է ասել թէ այսօր օտար դպրոցներ յաճախող հայ ուսանողք հազիւ մէկ երրորդ թիւ կը կազմեն 12-13 տարի յառաջ յաճախողներու նկատմամբ։ Բայց ասկէ կան ծնողքներ նաև որք ինչ ինչ դատապարտելի տեսակէտներով կ'ուզեն օտարաց ձեռք լեցնել դրամն իւրեանց զաւակունք քոլէճներու մէջ կրթելու սին փառասիրութիւնը վայելել ու համար։

Պ. Յօդուածագրին Տեսչութեան վերագրած թուլութիւն և զանցառութիւն բոլորովին անտեղի գտնելով, բաւ է ասել թէ իբրեւ աշակերտ՝ նորա խստութիւն և նախանձախնդրութիւն փորձով տեսած եմ, և թէ դպրոցաց իրական արդիւնք ահա շատ իսկ են փչրելու սոյնօրինակ անհիմն առարկութիւնք։

Գալով մեր ուսուցչական ընտիր խումբն անկարող անուանելու խնդրոյն, կը փափագէինք որ Պ. յօդուածագիր մասնանիշ ընէր, որպէս մենք կը թուենք ***** ի մէջ այլոց Տեսուչն Մամուրեան էֆ., դասատու բարձր ուսմանց, ՆորայրՍտեփան և Պ. Բարսեղ նշանաւոր հայկաբանք, Պ. Աւետիս և Կ. Նաւասարդեան Երուսաղէմի ժառանգաւորաց յաջողակ շրջանաւարտք, Նորատեան էֆ. քաջահմուտ տաճկերէն լեզուի, Պ. Ղանձաեան ձարտար գծագրիչ, միասին Շաթօ և Եօժէն Մխէր գաղղիերէնի ու անգլիերէնի ուսուցիչներ նոյն իսկ քոլէճներու մէջ, ուր աշակերտք տարին 30-40ական ոսկի կը վճարեն. ո՞վք են ուրեմն անկարողք։

Ծրագրի մասին՝ մեր դպրոցներ կրնան իբրեւ օրինակ լինել դաս մը ազգային դըպրոցաց համար յորս տեւչի ու դասատուի յաճախակի փոփոխութեանց հետ կը փոխուին և հետեւաբար ապարդիւն. մերը օրինաւոր դասակարգութեամբ կը դասախօսուին ինչ որ հարկ է գիտնալ վաճառաշահ քաղաքի մը գործօն դասու մէջ ապրող լուսամիտ և ուսեալ անձերու։ Ասոր այս թերահաւատք համոզուելու համար կրնան յաճախել մեր դպրոցներ և դասախօսութեանց ունկնդիր լինել. մեր ծրագիրը անփոփոխ կը գործադրի և եթէ դասի մը դադարում տեղի ունենայ, յարմար դասատուի պակասութենէն յառաջ կը գայ որ մեղադրելի չէ։

Դրամական խնդրոյն վրայ մեր նպատակէն դուրս է գրել. գիտենք սակայն փորձով որ մեր վարժարաններ առաւել արդիւնաւոր են իւրեանց ***ներով որքան յետադէմ՝ հաւասար և թերեւս առաւել մեծածախս դպրոցներ, որոց խնամք յանձնուած է դաս մ'անձերու որք կարօտ են Մեսրոպեան վարժարանին մէջ աշակերտել։

Վստահ եղիք, Պ. յօդուածագիր, մեր վարժարաններու արդեանց և յառաջդիմութեան վրայ և նախանձախնդիր միանգամայն. հաւաստի եղիք որ Ազգային բարերար Վսեմ. Յովհաննէս էֆէնտի Սպարթալեան, որ որչափ իւր բարձր դիրքով ու առատաձեռն բարերարութեամբ՝ նոյնչափ ևս իւր լուսամիտ գաղափարներով ու ուսմամբ հանրածանօթ է, բարեհաճեցաւ Զմիւռնիոյ վարժարանի չէնքը բարձրացնել՝ համաձայնութիւն գոյացնելու չէնքի և ուսմանց ու յառաջդիմութեան մէջ, և եթէ իրօք մեր դպրոցներ դաս մը յոռետես անձանց մտաց չափ նուէր ու ապարդիւն ըլլային՝ բնական է որ Վսեմ. բարերարը արժան չգտնէր դառնէր Զմիւռնացւոյն այս շնորհը։

ՄՈՒՇԵՂ ՔԷՇԻՇԵԱՆ

ԳԱՒԱՌԱԿԱՆ ԼՈՒՐԵՐ
«ԱՐԵՒԵԼՔ»Ի ԹՂԹԱԿՑՈՒԹԻՒՆՆԵՐԷ ՔԱՂՈՒԱԾ

ՄԱԼԱԹԻԱ, 20 օգոստ.

Մալաթիոյ ազգայնոց ողջամիտ մասը ցաւօք սրտի տեսնելով քառորդ դարէ աւելի ազգին ունեցած կորուստն այն անտարբերութեամբ զոր տեղական ազգային իշխանութիւնք ցոյց կուտար ամեն պարագայի մէջ, ուզեց վերջապէս յօգուտ հանրութեան վերջ տալ այդ վիճակին, ուստի և ի ձեռն ազգային ընդհանուր ժողովոյ առաջնորդ հաչակեց զՊեր. Յովհաննէս եպիսկոպոս Գազանճեանն, քուէից բացարձակ առաւելութեամբ, որ իւր ժամանակին տեղեկագրուեցաւ առ Ս. Կաթողիկոսն Կիլիկիոյ։

Նորին Սրբազնութիւն՝ սակայն, չգիտենք սահմանադրական ո՛ր օրինօք փոխանակ ազգին ընտրեալն առաջնորդ ղրկելու, ղրկեց զՍահակ եպիսկոպոսն (Մկրտիչ վարդապետ Երիզայի), վարդապետ մը՝ որ ի սկզբան միաբան Ս. Երուսաղեմայ, ուր ուրեմն մեզ անծանօթ պատճառներով կը թողու վանքը և կը դիմէ Կիլիկիոյ Կաթողիկոսին գիրկը. վարդապետ մը՝ որ անդ ի պաշտօնավարութեանն Բերիոյ իւր անհեռատես և անքաղաքագիտական արարքներով տեղական կառավարութենէն կ'աքսորուի ի Սիս, ուր առանց պատրիարքական արտօնութեան կ'ստանայ եպիսկոպոսական բարձր աստիճան եւ առաջնորդական պաշտօն ի Մելիտինէ։

Սահակ եպիսկոպոս արդարեւ իւր պաշտօնն ապահովելու և եթ նպատակաւ, կը մտնէ միապետականաց պարագլուխ Արսլանեան Գրիգոր աղայի հովանւոյն ներքեւ և կը դառնայ անոր կամացն ու կրից պարզ գործակատարն, առ ոտն կոխելով նոյն իսկ ազգային կենսական շահեր. Սահակ եպիսկոպոս խիստ գռեհիկ թագրերով մը կ'ամբաստանէ զՏ. Յարութիւն վարդապետ Առաքելեան իբրեւ խռովայոյզ և տէրութեան յոյժ վնասակար մի անձ. վարդապետ մը, որ զժողովուրդն հոգեւորապէս մխիթարած, երկու հոյակապ վարժարանաց շինութեան պատճառ եղած, իւրովսանն վանօրէից բարեկարգութեանն հսկած և մեկ խօսքով իւր հանրօգուտ գործերով հասարակութեան օգտակար եղած է միշտ։

Սահակ եպիսկոպոս բանտարկել կուտայ նաեւ մի քանի նշանաւոր ազգայիններ, ցոյց տալով զայդ բանտարկութիւն իբրեւ կառավարութեան ամենադիւրին միջոց հասարակութեան տուրքը գանձելու. կ'ընէ զայս զի դոքա քաջութիւն ունեցած էին պաշտպանել ազգին իսկական շահը։ Արսլանեան, որոյ գործիք եղած է Սահակ եպիսկոպոս, քաղաքիս Երեսփ. ժողովոյ ատենապետն լինելով ամեն տեսակ ապօրէն միջոցներով յաջողած է կարգ մը պարզամիտ անձինքներէ կազմել Քաղաքական ժողովն, զոր բարեբաղդաբար վաւերացուցած չէ Պատրիարքարանն։ Սակայն Արսլանեան դարձեալ այդ անվաւեր ժողովն իւր ձեռքը գործիք ընելով յաջողած է յանուն ազգին կառուցեալ 40 կրպակները կառավարութեան տումարին մէջ իւր անուան արձանագրել տալ և դոցա հասոյթն իւրացնել։ Ցիշեալն իւր կոկորդն անցուցած է կամաւորեալ Անձնուէր ընկերութեան դրամագլուխն եւս, 100 օսմ. ոսկի, և հանգուցեալ Սրապիոն եպիսկոպոսի թողուցած պատկառելի գումարը նոյնպէս յանիրաւի իւրացուցած է։ Մեծ ***ց հետ միաբանելով հասարակութենէն տրոց տեղ գանձուած (ողջ դրամ) մի կարեւոր գումարը ***ով վճարել աշխատած է եւն. եւն։

Արդէն ազգի ողջամիտ մասին պահանջմամբ Երեսփ. ժողովը լուծեց զՔաղ. ժողովն և մերժեց նիքնիշխան առաջնորդն, որ սակայն տակաւին կը շարունակէ իւր ջանքեր վերահաստատուելու համար։ Առ այս Ամեն. Ս. Պատրիարք Հօր ուղղեալ բազմաստորագիր հանրագիր մը կը պատրաստուի ժողովրդեան կողմէ և ինչպէս կը լսենք Երեսփ. ժողովն ալ ընդարձակ տեղեկագիր մը պատրաստած է վերջին դիպաց նկատմամբ։(*)

ԱՏԱԲԱԶԱՐ, 23 օգոստոս

Նիկոմիդիոյ առաջնորդ Տ. Ստեփաննոս Սրբազան ի դարձին յէջմիածնէ մի քանի աւուրց մէջ գաւառագըլխոյն պաշտօնական անձանց և ազգայնոց շնորհաւորութիւններն ընդունելէ և իւր եպիսկոպոսական անդրանիկ օրհնութեանց հետ իւր հոգեւոր և ազգային յորդորներն ու պատուէրներն առ ժողովուրդն նորոգելէ յետոյ, իւր առաջին գործն եղաւ յուլիս 8ին Արմաշու վանքն այցելել իբրեւ յիշեալ վանուց միաբան ձեռնադրեալ եպիսկոպոս, և սիրալիր յարգանօք ընդունուեցաւ թէ՛ Գեր. Վանահօր, Խորէն Սրբազանի, և թէ՛ միաբանութեան կողմէն։ Ն. Գերապատուութեան այս այցելութեան բարոյական արդիւնքն այն եղաւ որ տարիներէ ի վեր Նիկոմիդիոյ առաջնորդութեան և Արմաշու վանուց միաբանութեան միջեւ կեցած ազգավնաս հակառակութեան խաւրը վերնալով՝ բարւոք յարաբերութեան ցանկալի հիմք դրուեցաւ, շնորհիւ այդ երկու եկեղեցականաց օրինակելի խաղաղասիրութեան։ Ուստի ներելի է յուսալ որ երբ օր մը փոխադարձ օժանդակութեան պարտաւորութիւնն ալ ի գործ դրուի վանքին և առաջնորդութեան միջեւ, կամ որ աւելի օգտակարն ու ցանկալին է, երբ օր մը առաջնորդութիւն ու վանք իրենց որոշ սահմաններով պաշտօնապէս միանալով այս երկու արժանաւոր եպիսկոպոսունք ձեռք ձեռքի տան, տարակոյս չկայ որ այս միաբան գործողութենէն առաւելապէս պիտի շահին թէ՛ առաջնորդութիւնն և թէ վանքը։ Առաջնորդութիւնը պիտի շահի բարոյապէս, այնու զի Արմաշու միաբանութենէն արժանաւոր եկեղեցականներ Գեր. Առաջնորդ Սրբազանին տրամադրութեան ներքեւ գործելով թէ՛ հովուական այցելութեանց թերին և թէ կրօնական կրթութեան գործին պէտքը պիտի լնուն։ Վանքին գալով նա ևս Գեր. Առաջնորդ Սրբազանին հանրածանօթ գործունէութիւնը վայելելով նիւթապէս մեծամեծ օգուտներ պիտի քաղէ. զի իւր ունեցած ընդարձակ եւ կարեւոր հողերն, որք այժմ անխնամ մնալով գրեթէ խոպանացած են, բարւոք տնտեսութեամբ մը մշակուելով պիտի ծաղկին և բարգաւաճին ի յառաջդիմութիւն վանուց և յօգուտ ազգին։

Առաջնորդ Սրբազանն այս այցելութեամբ, ինչպէս կը յուսանք, միութեան առաջին պայմանը կատարելէ յետոյ, բաց որում կարեւոր գործեր զինքը կը կոչէին, յանկարծ քաղաքս ժամանելով Մաղաքեան Աստուածատուր էֆէնտիի տունն այցելեց, ի յարգանս իւր արժանայիշատակ նախորդ Մաղաքեան Ստեփաննոս Սրբազանի յիշատակին, և ապա եկաւ յԱռաջնորդարան Ս. Կ. Թաղի։ Ամենէն աւելի է որ Ն. Գերապատուութիւն քաղաքս գըտնուելով չորս եկեղեցեաց մէջ պատարագելէ և իւր ընտիր քարոզները խօսելէ յետոյ թաղային և դպրոցական կարի կարեւոր խնդրոց կարգադրութեամբը կ'զբաղի, և մեծ յոյս կայ որ իւր ազդեցիկ ներկայութեամբը բարւոք վախճանի պիտի յանգին մանաւանդ դպրոցական խնդիրներն։

* * *

(*) Ինչպէս կը տեսնուի վերոյիշեալ գրութենէն, գործերը խիստ ծանրակշիռ կերպարանք մ'առած են ի Մալաթիա և եթէ տիրող խառնաշփոթութեանց վերջ չը տրուի, բնական է որ ծանր հետեւանքներ ունենան Մալաթիոյ նման քաղաքի մը մէջ, ուր մարդորսութիւնն ամենայն արթնութեամբ կը հսկէ։ Ծ. Խ.

ԴԱՐԴԱՆԷԼ, 21 օգոստոս

Վեհ. Մակար կաթողիկոսի Դարդանէլի ազգայնոց ղրկած օրհնութեան կոնդակը մեծ շքով ընթերցաւ տեղւոյս եկեղեցւոյն մէջ քարոզիչ Տ. Գաբրիէլ Ճէվահիրճեան հայրն և յետ ընթերցման բացատրեց ժողովրդեան հասկանալի լեզուաւ կոնդակի պարունակութիւնը, զի, ինչպէս յայտնի է, Դարդանէլի ազգայնոց մեծագոյն մասն անտեղեակ է դեռ իւր մայրենի լեզուին։ Ժողովուրդն ուրախութեամբ արբշիռ սրտաբուղխ ամէններով եկեղեցւոյ կամարները կը թնդացնէր յորժամ Տ. Գաբրիէլ հայրը Վեհ. Կաթողիկոսի համար բարեմաղթութիւններ ըրաւ կոնդակի ընթերցումէն յետոյ։

Ինչպէս որ սոյն կոնդակի պարունակութենէն կը հասկցուի, Վեհ. Կաթողիկոսը խոստացած է հոգալ տեղւոյս Ս. Գէորգ եկեղեցւոյ համար կարեւոր եղած զանգակն, յորդորելով նախապէս զժողովուրդն ի կառուցումն զանգակատան. տեղւոյս ժողովուրդն եւս միաբան գործակցութեամբ սկսած է մեծ փութով յառաջ տանիլ վայելուչ զանգակատան մը շինութիւնն, որոյ բարձրութիւնն 15 մեթրի պիտի համնի։ Մ. Ա.

ՄԻ ՏԳԵՂ ԵՐԵՒՈՅԹ

Կ'ուզենայինք խօսել մի շատ տգեղ երեւոյթի մասին, որ շատ սովորական է դարձել հայերի մէջ։ Դա բաղդախնդրութիւնն է, կամ երկրից երկիր թափառելն է նիւթական միջոցներ հաւաքելու նպատակով, իբր թէ գործ կամ պարապմունք որոնելու պատրուակով։

Օր չէ անցնում, որ Թիֆլիս չը ներկայանայ այս կամ այն Թիւրքիայցի կամ պարսկաստանցի հայը, իր երկրի մի որ և է յայտնի անձնաւորութիւնից, նոյն իսկ շատ անգամ տեղական Թեմական առաջնորդից մի յանձնարարականով, մի եւ նոյն ժամանակ յայտնելով որ կամ ինքն ու իր ընտանիքը հարուստ են եղել և այժմ աղքատացել են, կամ վարժապետ է եղել ու պաշտօնը կորցնելուց յետոյ ստիպւեցաւ գնալ օտարութիւն, գործ որոնելու նպատակով։ Այդ տեսակ անձնաւորութեան ձեր տանը ներկայանալուն պէս սկսում էք հարց ու փորձ անել նրան ո՞րտեղից է նա, ի՞նչ գործի տէր է եղել իր երկրում, ինչի՞ համար է եկել մեր կողմերը, և այլն,—և այդ բոլոր հարցերին ստանում էք միշտ անորոշ խուսափող պատասխաններ. «Մենք եկած ենք այն յոյսով, որ Թիֆլիսի երեւելիները մեզի նիւթապէս կ'օգնեն, փող կը տան, պարապմունք կը տան», լինում է այդ տեսակ պարոնների միակին պատասխանը։

Եթէ այդ տեսակ թափառականներ իբրանց սեփական կամքով գալու լինէին մեր կողմերը, մենք, ի հարկէ, առանց սխալւելու կարող էինք նրանց բաղդախնդիրներ անուանել։ Բայց ի՞նչ պէտք է ասել, երբ այդ տեսակ մարդ ներկայացնում է ձեզ, ի հաստատութիւն իւր բերանացի խնդրի, Թիւրքիայի կամ Պարսկաստանի մի որ և է հայոց թեմի առաջնորդի պաշտօնական թուղթ, մի յանձնարարական, մի տեսակ թոյլատուութիւն ******....։

Մարդս շուարած է մնում. ի՞նչ կը նշանակէ մի անգործ մարդու, փոխանակ իր երկրում մի որ և է գործ, պարապմունք գտնելու, տալ մի պաշտօնական թուղթ, Թեմական առաջնորդի յատուկ ստորագրութեամբ, որով թոյլ է տրւում այդ մարդուն օտարութեան մէջ մուրալու։

Եւ ի՞նչ բանի վերայ յոյս ունեն Թիւրքիայի կամ Պարսկաստանի մեր սրբազանները անդադար մեզ ուղարկելով անգործ և քաղցած անձնաւորութիւններ։ Մենք հասկանում ենք դրամ հաւաքել մի որ և է մարդուն ճանապարհածախսը վճարելու համար, այդ մարդուն օտարութիւնից իր հայրենիքը ուղարկելու նպատակով, բայց մի մարդուն յանձնարարական տալ, որով թոյլ է տրւում նրան իր հայրենիքը թողնել և գնալ ամբողջ աշխարհ, գնալ օտարութիւն անձնպատակ մուրացկանութիւն անելու,— այդ մենք չենք հասկանում։

Կրկնում ենք, ի՞նչ բանի վրա յոյս ունեն մեզ մօտ այդ տեսակ բաղդախնդիրներ ուղարկողները, ո՞վ պիտի օգնի նրանց։ Մասնաւոր մարդու ոյժից վեր է այդ տեսակ անթիւ, անհամար մուրացկաններին օգնելը, քանի որ նրան օգնելու համար հարկաւոր են փոքր ի շատէ շօշափելի միջոցներ, իսկ բարեգործական նպատակով հիմնուած մեր այլ և այլ հաստատութիւնները ոչինչ չեն անում և տար Աստուած որ գոնէ մերոնց, մեր մէջ կարօտեալներին օգնէին, ո՞չ միայն որ օտարութիւնից մեզ մօտ եկողներին օգնեն։

Մենք մեր մէջ եղած հացի կարօտ, մեր սեփական հասարակական գործիչներին չենք օգնում,—ո՞չ միայն որ Վանից, Բաղէշից, Թաւրիզից եկած այնտեղի գործիչներին օգնէինք։

Մի որ և է վարժապետ մի քանի տարի շարունակ վարժապետութիւն է արել, դիցուք, Ուրմիայում։ Դպրոցը փակւել է, մարդը անգործ է մնացել,—և ահա Ատրպատականի առաջնորդը մեզ մօտ է ուղարկում այդ «ազգային դժբաղդ գործիչին» որ մենք նրան նիւթապէս օգնենք, կամ գործ ճարենք նրա համար։ Եթէ նա ձեր ազգային գործիչ է և նրա գործունէութիւնը արժանի է վարձատրութեան,— ի՞նչի ինքներդ նրան չէք օգնում։

Այժմ և մեզ մնում է մեր գործիչներին, որոնք հացի կարօտ են մնացել, և որոնց մենք չենք ուզում օգնել, ուղարկել մեր յանձնարարականներով Թիւրքիա կամ Պարսկաստան, որպէս զի այն տեղի հայերը նրանց պահեն, նրանց կերակրեն.... Դա հայի յատկութիւնն է, և հայի վատ յատկութիւններից ամենազզուելին է. հայի իւր ***քանչիւր հասարակութիւն, իւրաքանչիւր համայնք խնայում է իր սեփական միջոցները իր կարօտեալներին, նոյն իսկ իր մէջ եղած հացի կարօտ մնացած գործիչներին օգնելու,— և աշխատում է իր պարտաւորութիւնից ազատվելու, մի մարդուն պահելու նիւթական ծախսի բեռը, կամ մարդուն գործը որոնելու և տալու դժուարութիւնը իրանից հեռացնելու և այդ բոլոր ծանրութիւնը մի որ և է ուրիշ որքան հնար հեռաւոր համայնքի շլինքին դցելու։

ԳՐԻԳՈՐ ԱՐԾՐՈՒՆԻ
(Մշակ)

ԴՊՐՈՑԱԿԱՆ ՎԵՐԱՄՈՒՏՔ

ՄԽԻԹԱՐԵԱՆՑ ՎԱՐԺԱՐԱՆ
Ի ՔԱՂԿԵԴՈՆ

Կը բացուի սեպտ. 1ին, յորում պիտի ըլլայ գիշերօթիկ աշակերտաց մուտքն. իսկ կիսաթօշակ և ցերեկօթիկ աշակերտք՝ պիտի մտնեն նոյն ամսոյն 3ին չորեքշաբթի օրը, յորում դասախօսութիւնք պիտի սկսին։

1—4 Տեսչութիւն

ՌՈՊԵՐԹԵԱՆ ՎԱՐԺԱՐԱՆ

Սոյն վարժարանիս յառաջիկայ տարւոյն պիտի սկսի սեպ. 3/15 ին։

Աւելի տեղեկութեանց համար դիմել ի վարժարանն, Րումէլի Հիսար։

ՄԽԻԹԱՐԵԱՆ ՎԱՐԺԱՐԱՆ
Ի ՔԱՆԿԱԼԹԻ

Ծանուցանելով Պատ. Ծնողաց եւ խնամակալաց թէ վարժարանս սեպտ. 1/13ին վերստին իւր տարեկան ընթացքն պիտի՛ որ սկսի, կ'աղաչէ վարչութիւնս որ ամեն նորեկն աշակերտելու փափաքողներն առանց յապաղման վերոյիշեալ օրը վարժարանս մտնելու բարեհաճին։

ՏԱՐԻՉ
Հ. ՆԻԿՈՂԱՅՈՍ ԱԻՔԵՐԵԱՆ

5—5

ՇԻՐՔԷԹԸ ԽԱՅՐԻՅԷ

Իշպու շիրքէթին ալըրնձի կիւնի սապահլէյին սաաթ 11½ չարէկէ գալարագ Խոթընեա իսկէլէսինտէն ալըր վաբօր հարէքէթ՝ Միրկէօն, Պոյաճը քէօյ, Րումէլի Հիսարը, Պէյքօզ, Արնաւուտ քէօյ, Գուրուչէշմէ, Օրթաքէօյ, Պէշիկթաշ, Գապաթաշ իսկէլէլէրինէ ուղրայարագ Քէօբրիւյէ կէլէճէկդիր։

Քէզա եէվմը մէզքիւր սապահը սաաթ 11½ չարէկէ գալարագ Պէյգօզ իսկէլէսինտէն ալըր վաբօր հարէքէթիլէ Բ. Պաղչէ, Չէնկէլքէ. Չուբուգ. Գանլ. Ա. Հիսար, Գանտիլ. Վանիք. Չէնկէլքէ. Պէյլէրպ. Գուզկ. Գապաթաշ իսկէլէլէրինէ ուղրայարագ Քէօբրիւյէ կէլէճէկ, վէ Իւսկիւտար իսկէլէսինտէն սապահլէյին 1ինճի վէ 2ինճի հարէքէթ իտէն վաբօրլար եէվմը մէզքիւրտէ Գապաթաշ իսկէլէսինէ տախի ուղրայաճագլար։

Իշպու շիրքէթին 2ինճի վէ 3ինճի կէմիլէրի սապահլար Քէօբրիւտէն Պօղազ իչինէ վէ ախշամլար Պօղազ իչինտէն Քէօբրիւյէ օլաճագ բօսթալար ալըր վէճհ ըլ աթի Շիրքէթը Խայրիյէ խարէքէթ թարաֆընտան իլան օլունուր։

Սապահլարը Քէօբրիւտէն Րումէլի եագասը ճանիպինէ.

Ս.	Տ.	
12	30	Քէօբրիւտէն Եէնիմահալլէյէ գատար օլան իսկէլէլէրէ ուղրայաճագը.
1	15	Քէզա.
2	15	Քէօբրիւտէն Գավագլարա գատար.
3		Քէօբրիւտէն Եէնիմահալլէյէ.
3	45	Քէզա.
4	30	Քէզա.
5	15	Քէօբրիւտէն Գավագլարա.
6		Քէօբրիւտէն Իսաք. Պէշիկ. Գուզկ. Օրթաք. Պէյլէրպ. Չէնկէլքէ. Գուրուչ. Արնավուտք. Պէյքէք, Ր. Հիսար, Միրկ. Եէնիք. Թարապ. Պէօյիւքտ. Մէզարպր.

Սապահլայըն Քէօբրիւտէն Անատօլու եագասը ճանիպինէ.

Ս.	Տ.	
12	10	Քէօբրիւտէն Գանլըճայա գատար օլան իսկէլէլէրէ վէ անտէն Եէնիքէօյ իսկէլէսինէ ուղրայաճագը.
12	50	Քէօբրիւտէն Պէյգօզա գատար վէ անտէն քէզա.
1	45	Քէզա վէ անտէն Պէօյիւքտ. Մէզարպր.
2	45	Քէօբրիւտէն Պէյգօզա գատար.
4	30	Քէզա վէ անտէն Թարապ. Պէօյիւքտ. Մէզարպր.

Ախշամլայըն Րումէլի ճանիպինտէն Քէօբրիւյէ.

Ս.	Տ.	
7	30	Եէնիմահալլէտէն հարէքէթլէ Րումէլի եագասը իսկէլէլէրինէ ուղրայարագ Քէօբրիւյէ.
8	15	Գավագլարտան հարէքէթլէ քէզա.
10		Մէզարպուրնընտան քէզա.
10	40	Եէնիմահալլէտէն քէզա.
11	15	Քէզա.

Ախշամլայըն Անատօլու ճանիպինտէն Քէօբրիւյէ.

Ս.	Տ.	
5	30	Պէօյիւքտէրէտէն հարէքէթլէ Անատօլու եագասը իսկէլէրինէ ուղրայարագ Քէօբրիւյէ.
7	45	Քէզա.
8	45	Քէզա.
10	30	Մէզարպուրնընտան հարէքէթլէ Անատօլու եագասը իսկէլէլէրինէ ուղրայարագ Քէօբրիւյէ.

ԻԼԱՆ

ՊԱԶԸ ՍԷՐԱՍՔԷՐԻ

Պէրէնճի նէվ ինվիր փամուգը գըյէյի ճէտվէ էքի եիւզ ալթը, պէհէր գըյէսի եէտի ղուրուշ օն փարայա։

Ալ եըլտըզըը քէպիր մատէն փուլ ատէտ էքի եիւզ ալթմըշ ալթը ալթը, պէհէր կրօսասը օն ալը ղուրուշա։

Թօփ ալամէթլի քէպիր մատէն փուլ ատէտ օթուզ ալթը, պէհէր կրօսասը օն ալը ղուրուշա։

Նիւմէրօլը քէպիր տիւյմէ ատէտ տէօրթ միլեօն էքի եիւզ եէտմի տէօրթ ալթը պէշ եիւզ, պէհէր կրօսասը օն ալը ղուրուշա։

Պէյազ գապարա ատէտ ալթը ալթը, պէհէր կրօսասը օն ղուրուշա։

Ալ եըլտըզըը սաղիր մատէն փուլ ատէտ եիւզ ալթը, պէհէր կրօսասը ալթը պուչուգ ղուրուշա։

Սաղիր տիւզ տիւյմէ ատէտ եիւզ օն պէշ ալթը, պէհէր կրօսասը տէօրթ պուչուգ ղուրուշա։

Թէնէքէ փուլ ատէտ էքի միլեօն, պէհէր ալթը ատէտի տօգուզ պուչուգ ղուրուշա։

Քէպիր սարը թէլ քօփճա չիֆթ իքի եիւզ օն պէշ ալթը պէհէր ալթը չիֆթի ալթմըշ պէշ ղուրուշա։

Սաղիր թէլ քօբճա չիֆթ եէթմիշ ալթը, պէհէր ալթը չիֆթի եէտի ղուրուշա։

Մուզըգա էֆրատը իչիւն նէվիճատ քէպիր տիւյմէ ատէտ օթուզ պիր ալթը, պէհէր ատէտի օթուզ փարայա։

Պէզ փարըգայի Հիւմայունը իլէ էյալէթ անպարը իչիւն շուրութը մուգարրէրէ վէ իթթիխազ օլունան նիւմունէլէրինէ թէվֆիգան միւպայեա օլունմագ իւզրէ մէզքիւր միւնագասահ գօնուլան պալատէ մուրագգամ օն ալը գալէմ էշեա ֆիյաթը մուրագգամլէրի թալիպլէրի եօգտէսինտէ օլուպ, եըլըը րումինին օնունճու չարշէնպէհ կիւնիւնէ գատար պէհէր կիւն միւնագասալէրի ալըն իճրա մէզքիւր կիւնտէ գարարը գաթիսի վիրիլէճէկ կիւնտէն, իթասընա թալիպ օլանլարըն վէ օն ալըրընճի բէնչշէնպէհ կիւնիւ եիւգտէ պէշ թէնզիլինէ րաղիպ պուլունանլարըն մագամը Սէրասքէրի լէվազըմաթը ումումիյէ տայիրէսինէ կէլմէլէրի իլան օլունուր։

25 աղոստոս 1886

2—3

ՀՐԴԵՀԻ ԵՒ ԿԵՆԱՑ ԱՊԱՀՈՎԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

ՆՈՐԹՀ ԲՐԻԹԻՇ ԵՒ ՄԷՐՔԸՆԹԱՅԼ   ՆՈՐԹՀԸՐՆ ԷՇՈՒՐԸՆՍ

ԴՐԱՄԱԳԼՈՒԽ Անգլ. Ոսկի 3,000,000. ՊԱՀԵՍՏԻ ԴՐԱՄ 5,591,956
ՀԱՍՈՅԹ 1884 ՏԱՐՒՈՅ 1,718,462

ԴՐԱՄԱԳԼՈՒԽ Անգլ. Ոսկի 3,000,000. ՊԱՀԵՍՏԻ ԴՐԱՄ 2,993,181
ՀԱՍՈՅԹ 1884 ՏԱՐՒՈՅ 828,858

Ընկերութիւնքս Պոլսոյ մէջ ունեցած Միացեալ Գործակալութեան միջոցաւ հրդեհի դէմ ամէն կարգի վտանգաւոր ապահովագրութիւններ ի գործ կը դնեն չափաւոր գնով, և իրենց ցոյց տուած դրամական երաշխաւորութեամբ մեծ գումարներ ապահովագրողաց կրնան վստահաբար գիրենք ներկայացնել. նաև իբր ապացոյց իրենց հաստատութեան, միայն հրդեհի ճիւղին համար մինչև ցարդ տուժած վնասնին 11,000,000 Անգլիական Ոսկին կ'անցնի։

ԾՈՎԱՅԻՆ ԱՊԱՀՈՎԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

ՄԱՐԻԹԱՅՄ

ԴՐԱՄԱԳԼՈՒԽ Անգլ. Ոսկի 500,000   ՊԱՀԵՍՏԻ ԴՐԱՄ Անգլ. Ոսկի 120,000

Ընկերութիւնս կ'ապահովագրէ շոգենաւուց և առագաստանաւուց մէջի ապրանքներն և դրամածրարներն խիստ օգտակար պայմանաւ։ Գնոց և այլոց վրայ տեղեկութիւն առնուլ ուզողք կը հրաւիրուին դիմել Ղալաթիա Գօմիսիօն խանի անկիւնն երկաթէ կամրջին վրայ նայող սենեակն, առ ԳԱՌՆԻԿ Յ. ՍԵՐՈԲԵԱՆ Գործակալ Կ. Պոլսոյ վերոյիշեալ երեք Ընկերութեանց։

HUILE DE FOIE DE MORUE

ՇԷՎՐԻԷԻ ՄՈՐՈՒ ՁԿԱՆ ԻՒՂ ԶՏՈՒԱԾ

de CHEVRIER

Առաջնակարգ դեղագործ ի Փարիզ, ասպետ Պատւոյ Լէգէոնի, վարձատրեալ Բ. կարգի Մէճիտիէով, Իզապէլ-լա-Գաթոլիք պատուանշանին։

ՃԵՐՄԱԿ ԵՒ ԹՈՒԽ

Մորու ձկան իւղը խայծղանով զտելով, Պ. Շէվրիէ այդ հեղուկին տուած է անխորժելի համ և հոտ, միանգամայն աւելցնելով անոր բուժիչ յատկութիւններն։

Այս գիւտին պատճառաւ հնարիչը մեծամեծ փորձառութիւններ ստացած է, մետալ և պատւոյ վկայական։

Ամբողջ աշխարհիս բժիշկք կը նախադասեն զայն ամէն տեսակներէն։

ԵՐԿԱԹԱԽԱՌՆ

Պ. Շէվրիէ իւր գիւտը կատարելագործած է խոժոռ ... Մորու ձկան երկաթախառն իւղ մը պատրաստելով։ Հակառակ այս յաւելման, իւղը գիւրաւ կը մարսուի և բնաւ անգութիւն չպատճառեր։ Ուստի նախընտրելի է միւս բոլոր երկաթախառն պատրաստութիւններէն և յաջողութեամբ կը գործածուի Թոքախտի, Պրոնշիթի, Վատութեան և Խոյլի համար։ Մանաւանդ կը յարմարի տկարակազմ անձանց։

Ընդհ. մթերանոց, Կեդր. դեղր. Ն. ԹԷՕՏՈՐԻՏԷՍ, 244, Մեծ փողոց Բերայի, Կ. Պոլիս

Միեւնոյն դեղատան մէջ կը գտնուի նաեւ ՇԷՎՐԻԷԻ կազդուրիչ ԳՈԳԱՅԻ ԳԻՆԻՆ։

ՍՕՁԻՏԻՐԻՔՈՆ

Ն. ԹԷՕՏՈՐԻՏԷՍԻ այս պատրաստութիւնն, Սօզէտըէօն, ամենազօր դարման մ'է հերաց, մորթի և յօնքերու պահպանման համար։ Մազերը կ'աճին իրեն նախկին առողջութեամբ, կակղութեամբ և ուժով, որք յայտնի նշաններն են առողջութեան։

Այս պատրաստութիւն զօրաւոր դարման մ'է ճաղատութեան դէմ. կ'անհետացնէ թեփն. կը կասեցնէ հերաց, մորթին և յօնքերուն անկումն և թափած տեղերուն փոխարէն նոր մազ կը բուսցնէ։

ՏԱՍՆԵՒՀԻՆԳ ՏԱՐՈՒԱՆ ՅԱՋՈՂՈՒԹԻՒՆ

Ազդուութիւնը ճանչցուած է նշանաւոր բժիշկներէ։ Գործածութիւնն յոյժ դիւրին, — որն անգամ մը չփել մազերը։

Շիշին վրայ պէտք է պահանջել Ն. ԹԷՕՏՈՐԻՏԷՍԻ ստորագրութիւնը։

Ընդհանուր կեդրոնատեղի

ԿԵԴՐՈՆԱԿԱՆ ԴԵՂԱՐԱՆ

244, Բերայի Մեծ փողոց, 244

Կ. ՊՈԼԻՍ

ՍՕՁԻՏԻՐԻՔՈՆ

ԼՈՒՍԱՆԿԱՐՉԱՑ ԵՒ ԱՐՈՒԵՍՏԱՍԻՐԱՑ ՈՒՇԱԴՐՈՒԹԻՒՆԸ ԿԸ ՀՐԱՒԻՐԵՆՔ

ՏՈՔԹՕՐ Տ. ՎԱՆ ՄՈՆՔՀՈՎԷՆԻ

ՉՈՐ ԲԼԱՔՆԵՐՈՒՆ ՎՐԱՅ

ՃՇՄԱՐՏԻ ԺԷԼԱԹԻՆՕ-ՊՌՈՄԻՒՐՈՎ

ՉԳՈՒՇԱՆԱԼ ԿԵՂԾԵՐԷՆ   ԳՈՐԾԱՐԱՆԻ ՆՇԱՆ

Կեդրոնատեղի. ԷՏՈՒԱՐ ԾԱՆՆԻ, դեղավաճառ, Ընդհանուր գործակատար Թուրքիոյ և Պուլկարիոյ համար, Հորաճճի խան, Պոլիս, Միսըր Չարշի մօտ։

Նոյն վաճառատան մէջ կը գտնուին լուսանկարչութեան ամէն պիտոյքները։

ԳՐԱՍԵՆԵԱԿ

Ծովին, ճերմակին և ցամաքին ապահովութեան

12, 13, Չինիլի խան, Պոլիս

Ստորագրեալք, Տ. ՄԱՆՈՒԿԵԱՆ և ԹԻՒԼԳԷՆՏՃԵԱՆ, պատիւ ունին ծանուցանել վաճառականաց թէ Ընդհանուր Գործակատար անուանուած են Մանհայմի ՈՒԵԱՍԻՒՐԱՆՍ ՄԱՐԻԹԻՄ ԸՆԿԵՐՈՒԹԵԱՆ.

Compagnie de Ré-Assurances Maritimes de Mannheim

Այս ընկերութիւն, Պոյմանագրութեամբ հաստատուելա կազմուած ըլլալով ծովային ապահովագրութեանց արիւն ընկերութեան մը հետ, ունի ընկերային միացեալ դրամագլուխ մը Ֆր. 15,000,000

Դրամգլխ. չվճարուածն գանձուած 7,500,000

Պահեստի դրամագլուխ 775,000

Պահեստ առանձնեալ վասնդան- ու և չվճարուած վնասուց համար 1,750,000

Որոնք, Մանհայմի Ռէասիւրանս Մարիթիմ Ընկերութիւնն ամեն երաշխաւորութիւն կ'ընծայէ շոգենաւով, առագաստանաւով, երկաթուղւով եւ ներածեալ կամ արտածեալ ապրանաց ապահովագրութեան համար։

Ընկերութիւնը նաև կցուած է ՍԱՐՃԻՑ ԱՊԱՀՈՎԱԳՐՈՒԹԵԱՆ ՄԻՈՒԹԵԱՆ

Union pour l'Assurance de Valeurs

և հինգ ընկերութեանց համերաշխութեան ներքեւ, որք 30,500,000 Ֆրանքի դրամագլուխ մ'ունին, յանձն կ'առնու ապահովագրել ամեն տեսակ արժէք, արժեթուղթ, կարծր, պանքնոթ, գոհարեղէն եւ, որք կը ղրկուին Թղթատարութեան և սուրհանդակաց միջոցաւ։

Այդ ընկերակցութիւնները կազմող ընկերութեանց անուանքն ստորադրեալ են ապահովագրութեան մուրհակաց վրայ։

Ընկերութեան Վարչական խորհրդոյ անդամք են.

Թ. Էքքհարտ, նախագահ Վարիչ հաւ. նախկ. Պանքային

Ֆ. Էնկէլհարտ, նախագահ

Շ. Ֆռինք, անօրէն Վարկի հաւ. Պանք

Ս. Հարտմէննոս, Հիւպատոս Հոլանտայի

Տր. Ֆ. Հէյմ, անօրէն հաւն. Գրավի Պանք. Շարլ Բոյս, հիւպատոս

Ֆ. Սիբբիօ, երեսփ. Գերմ. դեր-նախագ.

Տր. Ք. Շզայնըր, նախագահ Վիւրթէմպերկի Ֆերայնս Պանքային

Աւելի ընդարձակ տեղեկութեանց համար դիմել Գործակալութեան գրասենեակը. Պայմաններն և գներն յոյժ չափաւոր։

Գործակալ-Ենթակայ, Հ. Օպէն, փորձագէտ Վերիտասի ծովային գործոց գրասենեակին, Սարնըճը խան, 6, Ղալաթա։

Ընդհանուր գործակատար

Տ. ՄԱՆՈՒԿԵԱՆ եւ Մ. ԹԻՒԼԳԷՆՏՃԵԱՆ

ՍԻՆԿԷՐԻ

ՃՇՄԱՐԻՏ ԿԱՐԻ ՄԵՔԵՆԱՅՆԵՐԸ

Կը գտնուին միմիայն ի Պոլիս, Մահմուտ բաշա, 90, — ի Կալաթա Կլավանի խան, 2, — ի Բերա, Կալաթա Սէրայի դիմաց։

Ժ. ՆԻՔՍԼԻՆԿԷՐ

Վճարման դիւրութիւն

Զգուշանալ կեղծերէն։

ՔԱՐՔԱՍԱՆԻ

ՇՈԳԵՆԱՒԱՅԻՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԵԱՆ

Լիվերփուլ, Միջերկրական և Սեւ ծովու գիծ

կանոնաւոր բանուք

Շոգենաւք	Թոնոց	Նաւապետք
Այս Անֆիլ	3,000	Պրէյ
Արարատ	2,500	Բոռճըր
Մըջեանիա	2,500	Պրաուն
Լէզըպիա	2,500	Ռոպինս
Պալաքլավա	3,500	Մարշ
Քուըյնիա	2,800	Ֆօթըրկիլ

Բոլորն չոգենաւը սեպտ. 7 ին Լիվըրփուլէն ուղիղ պիտի գայ և 10 ին պիտի մեկնի Տրապիզոն և Պաթում։

Ընկերութիւնն օրինաւոր գներով վաճառք կ'ընդունի Երրոպական երկիրները և Ամերիկայի համար։

Ամեն դիւրութիւն և հանգստութիւն կը մատուցանեն։

Դիմել առ ԴԱՆԻԷԼ ԲՈՒՔԱ ԵՒ ԸՆԿ. Գործակալք

513

ՖՐԷՏ. ԼԷՅԼԱՆՏ

ՇՈԳԵՆԱՒԱԿԱՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԵԱՆ

ԱՌԱՋԻՆ ԿԱՐԳԻ ՇՈԳԵՆԱՒՔ

Որք կանոնաւորապէս կը բանին Լիվըրփուլ և Սեւ ծովու գիծ.

Անուանք	Թոնոց	Անուանք	Թոնոց
Ալճերիան	2500	Ֆավօնեան	3700
Ալզատեան	2500	Ֆլամինեան	3700
Անատոլեան	2500	Ֆլավեան	3700
Աթէնեան	2500	Իպերեան	5500
Արապեան	3700	Իլիրեան	5500
Պավարեան	6000	Իսդրեան	5500
Պուլկարեան	6000	Լէսպեան	2200
Քալաբրեան	800	Լիկուրեան	2500
Սայրէնեան	2000	Լիպեան	800
Տուրոլ	700	Օբոթթոյ	700
Էճիբշեան	3700	Սերվեան	3800
Ֆալլեան	3700	Վալէնսեան	6300
Ֆալերեան	3700	Վերոնեան	6200

Լիվըրփուլէն չոգենաւը, նաւապետ Տէյլըր, ամսոյս 11 ին չորեքշաբթի օրը Սեւ ծովէն աստ կ'սպասուի և մի քանի օրէն ուղղակի դէպ ի Լիվըրփուլ պիտի ուղեւորի։

Թերեզեան չոգենաւը ամսոյս 21 ին ընդհանուր վաճառքով Լիվըրփուլէն աստ կ'սպասուի։

Ուղեւորներու համար ամեն դիւրութիւն։

Աւելի մանրամասնութեանց համար դիմել առ ԷՏՈՒԱՐՏ ԼԱՖՈՆԹԷՆ Գործակալ

Թիւ 34, 35, 36, Նէյն Միլլէթ խան, Ղալաթիա

Նաւատեարք, Պարոնայք Ֆրէտ, Լէյլանտ և ընկ. Լիվըրփուլ

Գործակալութիւնք

Կ. Պոլիս, Էտուարտ Լաֆոնթէն.

Ճիպրալթար, Պ. Գ. Քարվըր Եղբարք.

Ալեքսանդրիա, Կ. Լ. Վաշման և ընկ.

Մալթա, Ա. Քամիլերի.

Շիրա, Ե. Մ. Մավրոկորտատոյ.

Զմիւռնիա, Պ. Ռէհըլ և ընկ.

512

ԵՐԹԵՒԵԿՈՒԹԻՒՆ

ԱՌԱՋԻՆ ԿԱՐԳԻ ՇՈԳԵՆԱՒՈՒՑ

Ընդ մէջ Անվերսի, Կ. Պոլսոյ և Օտեսայի

ԹՈՎՄԱՍ ՈՒԻԼՍԸՆ ՈՐԴԻՔ ԵՒ ԸՆԿ.

Անուանք	Թոնոց	Անուանք	Թոնոց
Ալպանօ	2,000	Լէօբանթօ	4,500
Անճէլօ	3,000	Մարէնկօ	4,300
Արկօ	1,300	Մարասթէ	2,500
Պալթօ	3,500	Միրօ	2,000
Պորոտինօ	2,200	Նէրօ	2,000
Պրաւօ	2,000	Օթէլլօ	5,000
Գէյրօ	2,600	Օրլանտօ	3,000
Գալիբսօ	2,500	Օղրանթօ	4,500
Գամիլօ	2,100	Օդօ	2,000
Գադօ	2,000	Բասիֆիք	1,200
Գոմօ	2,700	Բալէրմօ	3,200
Տիգօ	2,500	Բռագէր	1,700
Տօմինօ	1,800	Քինօ	2,800
Էրազօ	2,600	Ռիալթօ	4,400
Տրադօ	2,600	Ռինալտօ	3,200
Ֆալքօն	800	Ռոլլօ	3,000
Ֆիտօ	1,700	Ռօմանօ	5,500
Ֆլամինկօ	1,600	Ռոմէօ	3,500
Կոյթէօ	5,500	Սալէռնօ	4,000
Կիդօ	2,200	Սափֆօ	2,000
Կոզօ	1,800	Սէլլօ	2,000
Կրոտիօ	2,200	Սորէնդօ	4,300
Հանկօ		Թասսօ	1,200
Հէրօ	2,000	Թ. Ռօլլօք	3,000
Հիտալկօ	3,000	Թիկէր	1,300
Հիւմպէր	1,200	Թոլէտօ	2,800
Ճիւօ	2,300	Քասդօ	3,600
Քէլօ	2,000	Նէմօ	1600
Քօֆօ	2,200	Չէպրա	3,000
Լէօ	2,000	Չէրօ	41,0

Ուղեւորներու համար ամեն դիւրութիւն կընծայուի։

Աւելի մանրամասնութեանց համար դիմել առ ՖՐԷՏԷՐԻՔ ՀԻԼՏ ԵՒ ԸՆԿ. Գործակալք

Թիւ 17-18, Քիւչիւք Միլլէթ խան Ղալաթիա

514

ՔԻՒՆԱՐՏ

ՇՈԳԵՆԱՒԱԿԱՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ

ԱՌԱՋԻՆ ԿԱՐԳԻ ՇՈԳԵՆԱՒՔ

Որք շաբաթը մի անգամ կը բանին Լիվըրփուլ և Միջերկրականի գիծ.

Ուղեւորք և ապրանք կ'ընդունին Նիւ Եորքի, Պոստոնի, և Միացեալ Նահանգաց ու Գանատայի ամեն կողմերուն համար, նմանապէս Հավրի, Ռուէնի, Բարիզի, Լոնտոնի, Կլասկովի, Մանչեսթըրի, Պրատֆորտի եւ եւ համար։

Ուղեւորաց համար ամեն դիւրութիւն կ'ընծայուի։

Ամեն շոգենաւու մէջ կայ կին ծառայող մը

Ընկերութեան շոգենաւերը նշանաւոր հանգիստեան են իրենց հանգստաւէտութեամբ և կանոնաւորութեամբ։

Գործակալք ԹՈՄԱՍ Զ. ՃՈՒԻ

Թիւ 1 Քիւչիւք Հալի փանջա խան Ղալաթիա

511

ԽԵՆՏԻՍԵԱՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ

ՀԵՅՆԱԿԵԱՆ ԵՒ ՄԱՐՏԻՆԵԱՆ

Ն. ՔԱՖՐԻ ԵՒ ԸՆԿ.

Մարսիլիոյ և Բերէի գծին կանոնաւոր բանուք

Սամսոն, Տրապիզոն և Պաթում երթալու յատուկ շոգենաւն է ՄԻՆԷՐՎԷ որ սեպտեմբեր 2 ին Մարսիլիայէն և սեպտեմբեր 8 ին Կ. Պոլսէն պիտի մեկնի։

Ուղեւորք և ապրանք կ'ընդունին

Նաւուղիքի, ուղեւորութեան և այլ տեղեկութեանց համար

Դիմել առ գործակատարն ԹԻՒՆԻՕԹԻ ԸԼՊԱՌԼ

Թիւ 17-18 Քիւչիւք Միլլէթ Մումհանէ փողոց, Թիւ 141

514

ՄՈՍ

ՇՈԳԵՆԱՒԱԿԱՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԵԱՆ

Լիվըրփուլ և Միջերկրականի գիծը բանող շոգենաւք

Անուանք	Թոնոց	Անուանք	Թոնոց
Քառնագա	4200	Օֆիրա	3000
Քեբրա	4000	Օսայրիս	3000
Օսմանլի	4000	Նեֆիթիս	3000
Մեմֆիս	3250	Բերա	3000
Թեբա	3250	Լոտիւս	800
Մէմֆոնի	3250	Սիրենա	800
Մարիոթիս	3250	Սէօրիլ	700

Դիմել առ Ժ. Թ. ՌԻԻԹՈԼ և ԸՆԿ. Մէյտանճըգ փողոց, Ռիթօլլ խան

ՃԷՅՄՍ ՄՈՍ և ԸՆԿ 31, Ճէյմս Սդրիդ, Լիվըրփուլ

515

Արտօնատէր Ն. ՏԱՄԱՏԵԱՆ

ՏՊԱԳՐՈՒԹԻՒՆ ԱՐԵՒԵԼՔ ԼՐԱԳՐՈՅ

ԵՐԿԱՆԱԲԱՐ առաջին կարգի և զուտ պողպատէ, կրելով ՍԻՏՆԷՅ ՆՕՈՒԷԼ նշանը։

ԿԱՇԷ ՓՈԿԵՐ ամեն մեծութեամբ, մեքենայներու համար։

ՌԵՏԻՆԻ իւղ մեքենայից համար։

ՄԱՀՃՈՒԱԼՔ երկաթէ և արոյրէ։

ՄԱՄՈՒԼՔ ընդօրինակութեան։

Զանազան տեսակ ԳՈՐԾԵՆԱԼ առ արոյրէ։

Անգլիական ԹԱՆԱՔ տպագրատանց համար։

ՍԻՏՆԷՅ ՆՕՈՒԷԼ ԵՒ ԸՆԿ.

Վաճառական և ընդհանուր գործակալք

ՅԱՆՁՆԱԿԱՏԱՐՈՒԹԵԱՆ

Գէորգ պէյ խան, Եղիքեղէ Գալըպըր Ղալաթիա, Կ. ՊՈԼԻՍ

Միակ կեդրոնատեղի

ՄԻԼՆԸՐԻ ԴՐԱՄԱՐԿՂԱՑ

Որոնց մէջն կը փրկուին հրոյն և գողերէն

Գնողաց համոզման համար մեր վաճառատանց մէջ կը գտնուին վկայագրեր աշխարհի մէջ եղած փորձերու ապացոյցներ։

ԲԼԱՔԷ ԱՐԾԱԹԵՂԷՆՔ

Անգլիոյ հռչակաւոր գործարանէն

ՃՕՆ ՆՕՌԻԻԼ ԵՒ ՈՐԴԻՔ

ԱԾԵԼԻՔ, ՄԿՐԱՏՔ ԵՒ ԶՄԵԼԻՔ

Նոյն վաճառատան

ԲԵՆԶՈԼԻ ԼԱՄԲԱՐՆԵՐ

Նոր կատարելագործութեամբ շինուած, երկու լոյսով

Վաճառատունս յանձնարարութեամբ կ'ընդունի ամեն տեսակ ապրանքներ ապսպրել։

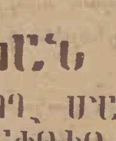

ՀԱՐՄԱՆԵԱՆ ՃՈՒԴԱՆԻՆԱ

ԴԵՂ ԵՐԿԱՐԱՑՆՈՂ ՄԱՐՄՆՈՅ ԳՈՅՆԸ, ՄԻՇՏ ՃՈՒԴԱՆԱՑՆԵԼ, ՄԻՇՏ ԹԱՐՄ։

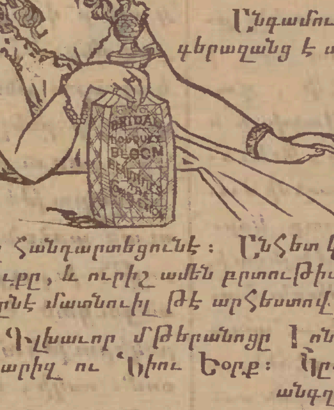

Ընդամենն մը փորձը պիտի համոզէ ամեն Տիկին թէ որչափ գերազանց է այս ուրիշ ամեն հեղանիւթներէ և բազմաթիւ փոշիներէ։ Առաջին անգամ գործածելուն ալ, որ քանի մը վայրկեանի գործ է, պիտի տեսնուի խոկոյն որ երեսը, վիզը, թեւերը և ձեռուները պիտի առնուն անոյշ փափկութիւն մը և մարմարինի փայլ, հանդերձ շուշանի և վարդի գունով և բուրմամբ։ Սապոնի գրգռիչ յատկութիւնները կը հանդարտեցնէ։ Ընհետ կ'ընէ մորթի սեւուքը, երեսի և ձեռքի ցանները, արեւայրուքը, և ուրիշ ամեն բրտութիւն և բծաւորութիւն։ Եւ աս ամեն բանով անկարելի կ'ընէ մատնուիլ թէ արհեստով գեղեցկացուածէ։

Գլխաւոր մթերանոցը Լոնտոն է (114 and 116, Southampton Row). Նոյնպէս Բարիզ ու Նիւ Եորք։ Առվաճառելի սափրիչներու, անոյշ իւղագործներու և անգլիացի դեղագործներու քով։

Կը գտնուի Ն. և Ժ. Գանզիւք եղբարց բրիտանական դեղարանն, Բերա, Մեծ փողոց. Էտմընտ Գարուանա, Անգլիական մթերանոց, Եղիքեղէ Գալըպըր. և Իզիտոր Լազանտէլլա, 433, Բերա Մեծ փողոց։

ԱՐԵՒԵԼԵԱՆ 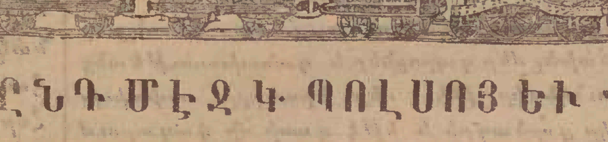 ԵՐԿԱԹՈՒՂԻՔ

ԵՐԹԵՒԵԿՈՒԹԻՒՆ ԸՆԴ ՄԷՋ Կ. ՊՈԼՍՈՅ ԵՒ ՔԻՒՉԻՒՔ—ՉԷՔՄԷՃԷԻ

Սկսեալ ի 1 Ապրիլի (Ն. Տ.) 1886, մինչեւ յնոր տնօրինութիւն

Կ. ՊՈԼՍԷՆ ՔԻՒՉԻՒՔ—ՉԷՔՄԷՃԷ

ԹՈՒԱՀԱՄԱՐ ԿԱՌԱԽՄԲՈՑ

Առաւօտ (4–24) · Իրիկուն (26–48)

	4	6	8	2	10	12	14	16	18	20	22	24	26	28	30	32	34	36	38	40	42	44	46	48		
	ժ. վ.	ժ. վ.	ժ. վ.	ժ. վ.	ժ. վ.	ժ. վ.	ժ. վ.	ժ. վ.	ժ. վ.	ժ. վ.	ժ. վ.	ժ. վ.	ժ. վ.	ժ. վ.	ժ. վ.	ժ. վ.	ժ. վ.	ժ. վ.	ժ. վ.	ժ. վ.	ժ. վ.	ժ. վ.	ժ. վ.	ժ. վ.	ժ. վ.	ժ. վ.
Կ. Պոլիս	6 30	6 58	7 22	7 45	8 12	8 40	9 10	9 44	10 20	10 48	11 22	11 50	1 32	2 21	2 49	3 23	3 51	4 25	4 49	5 22	5 52	6 20	6 39	7 20	...	...
Գում-գաբու	6 39	7 07	7 31	7 55	8 21	8 49	9 19	9 53	10 29	10 57	11 31	11 59	1 41	2 30	2 58	3 32	4 ...	4 34	4 58	5 31	6 01	6 29	6 49	7 29	...	...
Եէնի-գաբու	6 43	...	...	...	...	8 53	9 23	...	10 33	11 01	11 35	12 03	1 45	2 34	3 02	3 36	4 04	4 38	5 02	5 35	6 05	...	6 53	7 33	...	...
Տավուլ փաշա	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...
Սամաթիա	6 49	...	...	...	...	8 59	9 29	...	10 39	11 07	11 41	12 09	1 51	2 40	3 08	3 42	4 10	4 44	5 08	5 41	6 11	...	6 59	7 39	...	...
Եէտի-գուլէ	6 53	7 16	7 41	8 05	8 29	9 04	9 32	10 01	10 43	11 10	11 45	12 12	1 54	2 44	3 11	3 46	4 13	4 49	5 11	5 46	6 14	6 38	7 02	7 43	...	...
Մագրիգիւղ	7 04	7 28	7 53	8 19	...	9 16	...	...	10 55	...	11 58	...	...	2 56	...	3 58	...	5 01	...	5 58	...	6 50	...	7 54	...	...
Այ Ստեֆանօ	...	7 37	8 02	8 31	...	9 25	...	...	11 04	...	12 08	...	...	3 05	...	4 07	...	5 10	...	6 07	...	7 ...	...	...	...	...
Քիւչիւք Չէք.	...	...	...	8 40	...	...	...	...	...	...	12 16	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	7 08	...	...	...	...

ՔԻՒՉԻՒՔ—ՉԷՔՄԷՃԷԷՆ Կ. ՊՈԼԻՍ

ԹՈՒԱՀԱՄԱՐ ԿԱՌԱԽՄԲՈՑ

Առաւօտ (3–23) · Իրիկուն (25–47)

	3	5	7	9	11	13	15	17	19	21	23	25	27	29	31	33	35	37	39	41	43	45	1	47		
	ժ. վ.	ժ. վ.	ժ. վ.	ժ. վ.	ժ. վ.	ժ. վ.	ժ. վ.	ժ. վ.	ժ. վ.	ժ. վ.	ժ. վ.	ժ. վ.	ժ. վ.	ժ. վ.	ժ. վ.	ժ. վ.	ժ. վ.	ժ. վ.	ժ. վ.	ժ. վ.	ժ. վ.	ժ. վ.	ժ. վ.	ժ. վ.	ժ. վ.	ժ. վ.
Քիւչիւք Չէք.	...	6 21	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	2 12	...	...	...	...	...	...	...	...	6 25	...	...	...
Այ Ստեֆանօ	...	6 30	...	7 44	...	8 40	...	9 39	...	...	11 21	...	...	2 21	...	3 23	...	4 25	...	5 22	...	6 15	6 36	...	...	...
Մագրիգիւղ	6 12	6 40	7 27	7 54	...	8 50	...	9 49	...	...	11 31	...	...	2 31	...	3 33	...	4 35	...	5 32	...	6 25	6 49	...	...	...
Եէտի-գուլէ	6 24	6 52	7 39	8 06	8 34	9 04	9 38	10 01	10 14	11 16	11 44	1 26	2 15	2 43	3 17	3 45	4 19	4 48	5 16	5 46	6 19	6 38	7 03	7 14	...	...
Սամաթիա	6 28	6 56	7 43	8 10	8 38	9 08	9 42	...	10 18	11 20	11 48	1 30	2 19	2 47	3 21	3 49	4 23	...	5 20	5 50	...	...	...	7 18	...	...
Տավուլ փաշա	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...	...
Եէնի-գաբու	6 34	7 02	7 49	8 16	8 44	9 14	9 48	...	10 24	11 26	11 54	1 36	2 25	2 53	3 27	3 55	4 29	...	5 26	5 56	...	...	...	7 24	...	...
Գում-գաբու	6 38	7 06	7 53	8 20	8 48	9 18	9 52	10 10	10 28	11 30	11 58	1 40	2 29	2 57	3 31	3 59	4 33	4 57	5 30	6 ...	6 28	6 47	7 12	7 28	...	...
Կ. Պոլիս	6 46	7 14	8 01	8 28	8 56	9 26	10 ...	10 18	10 36	11 38	12 06	1 48	2 37	3 05	3 39	4 07	4 41	5 05	5 38	6 08	6 36	6 55	7 20	7 36	...	...

Փոքր ծրարներն անխտիր կ'ընդունուին ամեն կառախմբի մէջ, իսկ մեծ ծրարք Պոլսէն Մաքրի գիւղ կամ աւելի հեռի կայարանաց մինչեւ բանող կառախմբոց մինչեւ Թիւ 1 և 2 կառախումբերն ունին Ա. Բ. և Գ. կարգի վակոններ. միւս կառախումբերն ունին միայն Բ. և Գ. կարգի վակոններ։